

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

1. BÖLÜM YARIŞMANIN TANIMI VE GENEL KURALLAR.....	1
1.1 YARIŞMANIN ADI VE TÜRÜ	1
1.2 YARIŞMANIN YERİ VE KONUSU.....	1
1.3 YARIŞMA ALANINA İLİŞKİN BİLGİLER	1
1.3 YARIŞMANIN AMACI VE YARIŞMACILARDAN BEKLENENLER.....	2
1.4 YARIŞMAYA KATILIM KOŞULLARI	3
1.5 JÜRİ ÜYELERİ VE RAPORTÖRLERİN İSİM VE KİMLİKLERİ.....	3
1.5.1.Danışman Jüri Üyeleri	3
1.5.2. Asli Jüri Üyeleri	3
1.5.3.Yedek Jüri Üyeleri.....	4
1.5.4.Raportörler	4
1.6 YARIŞMAYI DÜZENLEYEN İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER.....	4
1.7 ŞARTNAME VE EKLERİNİN ELDE EDİLEBİLECEĞİ YER	4
1.8 YARIŞMACILARA VERİLECEK BİLGİ VE BELGELER.....	4
1.9 YARIŞMACILARDAN PROJE TESLİMİNDE İSTENİLENLER.....	5
1.10 PROJELERİN ÇİZİM VE SUNUŞ BIÇIMI.....	5
1.11 YARIŞMA TAKVİMİ	6
1.11.1 Yarışmanın ilânı	6
1.11.2 Soru ve cevaplar	6
1.11.3 Yer görme tarihi	6
1.11.4 Projelerin teslim tarihi, yeri ve şartları	6
1.11.5 Jüri toplantı tarihi.....	6
1.11.6 Yarışma sonucu ve ilân şekli	6
1.11.7 Projelerin sergilenmesi ve kolokyum yeri ve tarihi	7
1.11.8 Projelerin geri verilmesi.....	7
1.12 RUMUZLAR VE AMBALÂJ ESASLARI	7
1.13 YARIŞMACILARIN KİMLİK ZARFLARI.....	7
1.13.1 Yazışma adresi zarfı.....	7
1.13.2 Kimlik zarfı.....	7
1.14 ÖDÜLLER VE ÖDEME ŞEKLİ.....	8
1.15 İŞİN VERİLME BIÇIMI	8
1.16 ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ	9
1.17 YARIŞMADAN ÇIKARMA	9
2. BÖLÜM. EDİRNE KENTİ VE YARIŞMA ALANI YAKIN ÇEVRESİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE ANALİZLER.....	10
2.1 GENEL BİLGİLER.....	10
2.2 TARİHİ GELİŞİM.....	10
2.2.1 Edirne Tarihi	10
2.2.2 Kentsel Gelişim	12
2.2.3 Tarihsel Çevre	12
2.3 ULAŞIM	21
2.4 DOĞAL YAPI ANALİZLERİ.....	22
2.4.1 Eğim Analizi.....	22
2.4.2 Jeolojik Durum.....	22
2.4.3 İklimsel ve Meteorolojik Veriler	24
2.5 NÜFUS VE SOSYAL YAPI.....	25
2.5.1 Nüfus Yapısı	25
2.5.2 Sosyal Yapı	26
2.6 YERLEŞİM ALANLARI	27
2.7 EKONOMİK YAPI	29

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

2.8 YARIŞMA ALANI VE YAKIN ÇEVRESİNE İLİŞKİN ANALİZLER.....	31
2.8.1 FİZİKSEL YAPI ANALİZLERİ.....	31
2.8.1.1 Arazi Kullanımı	31
2.8.1.2 Mülkiyet Analizi.....	31
2.8.1.3 Kat Adetleri Analizi.....	32
2.8.1.4 Ulaşım İlişkileri Analizi	32
2.8.2 YARIŞMA ALANINI KAPSAYAN YÜRÜRLÜKTEKİ İMAR PLÂNLARI	32
2.8.2.1 Edirne Kenti İmar Plânlama Süreci.....	32
2.8.2.2 Yürürlükteki İmar Plânları	34
SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA	35
EKLER	38

1. BÖLÜM YARIŞMANIN TANIMI VE GENEL KURALLAR

1.1 YARIŞMANIN ADI VE TÜRÜ

Yarışmanın adı **Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Selimiye Camii Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması**'dır.

Yarışma, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında, "Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Plânlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışması Yönetmeliği" uyarınca **serbest, ulusal ve tek aşamalı** olarak yarışmaya çıkarılmıştır.

1.2 YARIŞMANIN YERİ VE KONUSU

Yarışma alanı, sınırları halihazır haritada belirtilen (Bkz. 1. ve 2. Harita.) Edirne Kent merkezindeki Selimiye Külliyesi ve yakın çevresini içine alan sahayı kapsamaktadır.

Yarışmanın konusu, Türkiye'nin Dünya Mirası Ön Listesinde yer alan ve 2010 yılı içerisinde Dünya Mirası olması için, UNESCO'ya önerilen, Edirne Kent Tacı Selimiye Camii ve çevresinin tarihi ve kültürel potansiyelinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasına imkân verecek bir Kentsel Tasarım Projesidir.

1.3 YARIŞMA ALANINA İLİŞKİN BİLGİLER

Yarışma alanının odak noktasını oluşturan Selimiye Külliyesi daha önce Yıldırım Bayezid'in Sarayı için yaptırdığı Sarıbayır ya da Kavak Meydanı denilen düzlükte kurulmuştur. Cami, medrese ve darülhadîs, etrafı duvarlar ile çevrili 190x130m. ebadında büyük bir dikdörtgen avlunun içine simetrik bir düzende yerleştirilmiştir. Büyük avlunun batı cephesini boydan boya kaplayan kapalı arasta ve darülkurra daha sonraki döneme tarihlenir. Arastayı Selimiye'ye gelir sağlamak amacıyla III. Murad, Mimarbaşı Davud Ağa'ya yaptırmıştır¹.

Külliye'nin merkezinde yer alan Selimiye Camii yapıldığı zamana kadar özelde dünya yapı sanatının en büyük ustası kabul edilen Mimar Sinan'ın, genelde Osmanlı Mimarisinin ortaya koyduğu tüm yenilikleri bünyesinde toplayan bir yapıdır². Dolayısı ile alan sadece Edirne Kenti'nin değil Türk Mimarlık Tarihinin de en önemli odağını oluşturmaktadır.

Selimiye Camii Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Ön Listesinde yer almakta ve 2010 yılı içinde eserin asıl listeye alınması beklenmektedir³. Dolayısı ile yarışmaya konu olan alanın yakın gelecekte kültürel ve tarihi koruma ile ilgili uluslararası kurumların ilgilerine ve denetimlerine açık hale gelmesi söz konusudur.

UNESCO, Dünya Mirası Listesinde bulunan tüm varlıkların korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması için yürütülecek çalışmalarda, kültür varlığının çevresi ile bir bütün olarak ele alınmasını şart koşmaktadır.

¹ A. Kuran, **Mimar Sinan**, İstanbul, 1986, s. 165

² O. Aslanapa, **Turkish Art and Architecture**, s. 223

³ Kaynak: Edirne Belediyesi

Yaklaşık 19 hektarlık bir saha üzerindeki yarışma alanı Edirne tarihi kent merkezinin odağında yer almaktadır. Neredeyse Kentsel Sit alanının da ¼'ünü oluşturan yarışma alanı, kuzeyinde Hastahane Sokağı, Eski Hastahane Sokağı, Paşa Köyü Sokağı ve Atik Ali Paşa Sokağı; doğusunda Hatip Sokağı, Su Terazisi Sokağı ve Su Sokağı ile; güneyinde Soğuk Çeşme Sokağı, Şeyh Davud Sokağı, eski adıyla Londra Asfaltı bugünkü ismiyle Talat Paşa Bulvarı ve İsimsiz Sokak ile; batısında ise Hükümet Caddesi ile sınırlanmaktadır.

Eski Cami ile sınırlanan alanın güneyi yoğunluklu olarak ticari işlevlere sahiptir. Alanın güneydoğu ve kuzeydoğu kısımları ise eğitim ve kültürel işlevlere sahip yapıların bulunduğu bir alandır. Yarışma alanın kuzey ucunda, Hatice Hatun Sokağı'nın sağlı sollu iki yanında konut yerleşimleri başlar ve bu alanın kuzeybatı sınırına kadar devam eder. Alan batıda Üç Şerefeli Cami'nin içinde yer aldığı ada ile sınırlanır.

1.3 YARIŞMANIN AMACI VE YARIŞMACILARDAN BEKLENENLER

1.3.1 YARIŞMANIN AMACI

1. Selimiye Camii'nin çevresi ile bir bütün olarak ele alınması ve kent ile ilişkisinin kurgulanması,
2. Kentsel buluşma mekânı oluşturulması,
3. Kent merkezinde görsel ve fiziksel kalitenin artırılarak, kent imgesine ve yaşamına olumlu katkı sağlayacak mekânlar yaratılması,
4. Alanın kullanımının çağdaş koruma ilkeleri doğrultusunda ele alınması,
5. Alanın iyileştirilmesine yönelik tasarım ilkelerinin, estetik, işlevsel, ekonomik ve çağdaş çözümlerin, dönüşüm modelleri ile ortaya konulması,

1.3.2 YARIŞMACILARDAN BEKLENENLER

1. Ülkemizin Unesco Dünya Miras listesine aday olan Selimiye Camii ve çevresine yönelik olarak; yarışma alanı içinde yer alan yapılar ve kamusal alanların tarihi dokuyu ortaya çıkaracak, mevcut yapı stoğunu cami ile uyumlu hale getirecek, çevresindeki diğer yaya alanları ve tarihi mekânlarla ilişkisini kuracak, söz konusu alanı taşıt trafiği baskısından kurtaracak, alana gelen ziyaretçilerin ulaşımını düzenleyecek, çözümlerin üretilmesi,
2. Alan çevresindeki yapılaşmalar ile tarihi çevrenin ilişkilendirilmesi, uyumsuzlukların giderilmesi,
3. Alana ilişkin yaya ve taşıt kullanım kararlarının kent bütünü ile ilişkilendirilerek verilmesi,
4. Selimiye Camii'nin silüetinin algılanmasını engelleyen unsurlar ve kullanımlara ilişkin kararlar üretilmesi,
5. Yürürlükteki koruma amaçlı imar plânının yarışma alanına ilişkin kararlarının proje bütünselliği içinde yeniden irdelenmesi,
6. Yakın çevrede yer alan meydan ve yaya bölgeleri ile proje alanının ilişkilendirilmesi,
7. Kentsel tasarım alanı içerisindeki resmi kurum alanlarının tarihi çevre ile uyumlu olacak şekilde yeniden irdelenmesi,
8. Tarihi Belediye binasının içinde yer aldığı parseldeki mevcut müştamilât birimlerinin kaldırılarak alanın yeniden değerlendirilmesi,
9. Kentin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşam koşulları ile proje kararlarının ilişkilendirilmesi,

10. Yarışma alanı tarihi ticaret alanıdır. Bundan sonraki çalışmalar sırasında ortaya çıkabilecek buluntular Koruma Kurulu'nun onayı alınarak değerlendirilecektir.

1.4 YARIŞMAYA KATILIM KOŞULLARI

Yarışmaya en az bir mimar, bir şehir plâncısı ve bir peyzaj mimarı bulundurmak koşulu ile T.M.M.O.B. Mimarlar Odası, Şehir Plâncıları Odası, Peyzaj Mimarları Odası'na kayıtlı üyelerden oluşan ekipler katılabilir.

Yarışmaya katılacaklarda aranacak koşullar:

- Şartname alıp, isim ve adreslerini yarışma raportörlüğüne kaydettirmiş olmak, (ekip adına bir kişinin bu şartı yerine getirmesi yeterlidir),
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin (Mimarlar Odası, Şehir Plâncıları Odası, Peyzaj Mimarları Odası) üyesi olmak ve meslekten men cezalı durumunda olmamak,
- 4734 ve 4735 sayılı kanunlar ile diğer kanunlardaki hükümler gereğince geçici veya sürekli olarak kamu ihalelerine katılmaktan yasaklanmış olmamak,
- Jüri üyelerini ve raportörleri belirleyen ve atayanlar arasında olmamak,
- Jüri üyeleri (danışman, asli, yedek), raportörler ve yarışmayı açan idare adına çalışan danışmanlar ile bunların 1.dereceden akrabaları, ortakları, yardımcıları ve çalışanları arasında olmamak,
- Jüri çalışmalarının herhangi bir bölümüne katılmış olmamak,
- Yarışmayı açan idarede, yarışma ile ilgili her türlü işlemleri hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olmamak,
- Yer görme belgesi almış olmak,

Bu şartlara uymayanlar yarışmaya katılmış olsalar dahi, tasarımları yarışmaya katılmamış sayılacak ve isimleri, yarışmaya kabul edilmeme gerekçeleri ile birlikte üyesi oldukları meslek odasına bildirilecektir.

1.5 JÜRİ ÜYELERİ VE RAPORTÖRLERİN İSİM VE KİMLİKLERİ

1.5.1.Danışman Jüri Üyeleri

- Hamdi SEDEFÇİ İnşaat Mühendisi, (Edirne Belediye Başkanı)
- N. Kemal DÖLENEKEN Şehir Plâncısı, (Edirne Belediye Başkanı Yardımcısı)
- Nihan AKDERE Mimar, (Edirne Belediye Başkanı Yardımcısı)
- R. Ali AKIN Mimar, (Edirne Belediyesi Meclis Üyesi)
- Dr. Nurçin ÇELİK Mimar (Gazi Üniversitesi, Mim. Fak.)

1.5.2. Asli Jüri Üyeleri

- Prof.Dr. Zeynep AHUNBAY (Jüri Başkanı) Mimar İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi
- Prof.Dr. İlgı Yüce AŞKUN Mimar, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Restorasyon Anabilim Dalı
- Dr.Turgay ATEŞ Şehir Plâncısı, Peyzaj Mimarı
- Yeşim HATIRLI Mimar, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi,
- Prof.Dr.Nevzat İLHAN Mimar, Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
- Dr. Oktan NALBANTOĞLU Peyzaj Yüksek Mimarı, Bilkent

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

Üniversitesi, Kentsel Tasarım ve Peyzaj
Mimarlığı Bölümü
Mimar, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi

- Doç.Dr. Yegân KÂHYA - SAYAR

1.5.3.Yedek Jüri Üyeleri

- Yard.Doç.Dr. Demet EROL Şehir Plâncısı, Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Plânlama Böl.
- Orçun ERSAN Mimar

1.5.4.Raportörler

- Dinçer ASAR Şehir Plâncısı (Edirne Belediyesi)
- Nilüfer KAPLÂNER Harita Mühendisi (Edirne Belediyesi)
- Yard.Doç.Dr. Timur KAPROL Mimar, Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

Raportör Yardımcısı

- Senem ARI ÇALIŞKAN Mimar (Edirne Belediyesi)

1.6 YARIŞMAYI DÜZENLEYEN İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER

Adı : Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
Adresi : Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
Merkez / EDİRNE
İrtibat Telefon Numarası : 0284 225 43 46
Fax Numarası : 0284 212 09 94
Web Adresi : <http://www.edirne.bel.tr>
Elektronik Posta Adresi : imarmd@edirne.bel.tr

1.7 ŞARTNAME VE EKLERİNİN ELDE EDİLEBİLECEĞİ YER

Yarışmacılar şartname ve eklerini Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Selimiye Camii Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raportörlüğü'nden Hesap İşleri Müdürlüğü'ne yatırılacak 150.-TL (Yüz Elli Türk Lirası) karşılığında alabilirler.

1.8 YARIŞMACILARA VERİLECEK BİLGİ VE BELGELER

Yarışma Şartnamesi

1. Harita.	Sınırlar	1/1000
2. Harita.	Tasarım Alanının Kent İçindeki Yeri	1/10000
3A. Harita.	Halihazır	1/1000
3B. Harita.	Halihazır	1/5000
4A. Harita.	Yürürlükteki Koruma Amaçlı İmar Plânı	1/1000 ve Plân Notları
4B. Harita.	Yürürlükteki Koruma Amaçlı İmar Plânı	1/5000
5. Harita.	Tescilli Yapılar	1/5000
6. Harita.	Uydu Fotoğrafı	1/5000
7. Harita.	Arazi kullanımı	1/1000
8. Harita.	Mülkiyet durumu	1/1000
9. Harita.	Deprem durumu	1/150.000
10. Harita.	Açık ve Yeşil Alanlar	1/1000
11. Harita.	Alan Yönetimi	1/2000
Fotoğraf Albümü		

Selimiye Camii Çizimleri
1918 Tarihli Edirne Haritası

DVD içerik:

1. Şartname
2. Halihazırlar (1/5000-1/1000) (DWG)
3. Paftalar (NCZ)
4. Paftalar (PDF)
5. Fotoğraf Albümü ve Anahtar Paftası
6. Koruma Amaçlı İmar Plânı Notları
7. Selimiye Camii Çizimleri
8. 1918 tarihli Edirne Haritası

Yarışma alanı ile ilgili bütün bilgiler yarışma kitapçığı ile birlikte, ayrıca sayısal ortamda verilecektir.

1.9 YARIŞMACILARDAN PROJE TESLİMİNDE İSTENİLENLER

- 1/5000 ölçekli yarışma alanının çevresiyle ilişkisini gösteren şemayı da içeren konsept paftası, (alanın kent bütünlüğü içinde konum ve ilişkilerini gösteren, tasarım yaklaşımını anlatan, mimari proje ve özel ilgi odağında ayrıntılı düzenlemelere ilişkin tasarım kriterlerini açıklayan bir pafta olacak şekilde çizim yazı ve üç boyutlu görüntülerin bulunduğu konsept paftası)
- 1/1000 ölçekli öneriler, yeni koruma kararları, kentsel tasarım ve peyzaj kararlarını içeren pafta,
- 1/500 ölçekli kentsel tasarım ve peyzaj tasarım kararlarını içeren pafta (tasarlanan alan ile yapılı çevre arasındaki fiziksel ilişkiler ayrıntılı olarak gösterilecektir. Bununla birlikte yaya ve taşıt bağlantıları irdelenerek yakın yapılı çevre ile ilişkilerin nasıl şekilleneceği konusunda kararlar üretilecektir.)
- Tasarım bütününde yarışmacılar tarafından özellikle ifade edilmek istenen kısımların 1/200 ölçekte plân, kesit, cephe silüetlerini ve gerekli görülen detayları içeren pafta
- Çevre donatı öğeleri önerileri
- 1/500 ölçekli maket (Maket sınırı 1 No.lu Sınırlar Haritasında gösterilmiştir.)
- Üç boyutlu görsel anlatımlar (anlatım tekniği serbesttir)
- Mimari , peyzaj ve kentsel tasarım kararlarını içeren açıklama raporu - grafikler,

1.10 PROJELERİN ÇİZİM VE SUNUŞ BİÇİMİ

- Tüm paftalar A0 olacak ve dik yönde asılacakları düşünülerek kullanılacaklardır. Pafta sayısı en fazla sekizdir. Paftalar kuzey yönü yukarıda olacak şekilde, altlık olarak halihazır.dwg paftasında belirtildiği üzere, düşey olarak düzenlenecektir.
- Her türlü çizim tekniği ve renk serbesttir (paftalar ve raporlar üzerinde kimlik belirleyici her hangi bir işaret ve yazı bulunmayacaktır).
- Bütün paftalar sert bir zemin üzerinde sunulacak ve ayrıca 2 adet CD veya DVD olarak teslim edilecektir.
- Rumuzlar 5 (beş) rakamlı olacak; projelerin açıklama raporunun ön sayfasının ve diğer eklerin sağ üst köşelerine 1x4cm. ebadında, kapatılmasına imkân sağlayacak boşluk bırakılarak daktilo veya bilgisayar ile yazılacaktır.
- Tüm paftaların sağ alt köşesinde asılma düzenini gösteren bir şema yer alacaktır.

1.11 YARIŞMA TAKVİMİ

1.11.1 Yarışmanın ilânı

Yarışma Resmi Gazete’de, ilgili meslek oda ve kuruluşlarının yayın organlarında ve Edirne Belediyesi’nin resmi web sitesinde ilân edilerek 10.12.2009 tarihinde başlayacaktır.

1.11.2 Soru ve cevaplar

Yarışmacılar sorularını 13.1.2010 günü saat 17.00’ye kadar yarışma röportörlüğüne iletebilirler.

Cevaplar, soru sorma tarihinden sonraki 10 gün içinde şartname alan yarışmacılara taahhütlü posta ile gönderilecektir.

1.11.3 Yer görme tarihi

Yarışmacılar yer görme işlemini 1.3.2010 tarihine kadar yapacak ve ilgili belgeyi mesai saatleri içinde **Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Selimiye Camii Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raportörlüğü’nden** alacaklardır.

1.11.4 Projelerin teslim tarihi, yeri ve şartları

Yarışmacılar, projeleri en geç 16/03/2010 tarihinde saat 17:00’ye kadar, “**Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Selimiye Camii Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raportörlüğü**” Merkez/EDİRNE adresine elden teslim edeceklerdir. Posta ve kargo ile gönderilen projelerin teslim gününde saat 17.00’ye kadar, postaya veya kargoya verilmiş ve en geç 19/03/2010 tarihine kadar yarışma raportörlüğünün eline geçmiş olması gerekmektedir. Kargo veya posta ile ilgili teslim alındı belgelerinin gerektiğinde ibraz edilmek üzere saklanması önerilmektedir. Belirtilen zamanda yarışma raportörlüğüne ulaşmamış çalışmalar yarışma dışı bırakılacaktır.

Ambalajların üzerinde yalnız beş rakamlı rumuz ve **Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Selimiye Camii Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raportörlüğü** yer alacak, bunun dışında bir yazı ve işaret konulmayacaktır.

1.11.5 Jüri toplantı tarihi

Jüri yarışmanın son teslim tarihini izleyen 15 gün içinde toplanarak değerlendirme çalışmalarını yapacaktır.

1.11.6 Yarışma sonucu ve ilân şekli

Jürinin değerlendirme çalışmalarının bitiminde, yarışmanın sonucu idare tarafından Resmi Gazetede, Kamu İhale Kurumu yayın organlarında, ilgili meslek oda ve kuruluşlarının yayın organlarında, Edirne Belediyesi’nin resmi web sitesinde ilan edilecektir. Ayrıca jüri raporu çoğaltılarak tüm yarışmacılara posta ile gönderilecektir.

1.11.7 Projelerin sergilenmesi ve kolokyum yeri ve tarihi

Yarışmaya katılanlar eserlerinin sergilenmesini ve yarışma dolayısıyla yapılacak yayında eserlerinin yer almasını kabul ederler. Yarışmaya katılan tüm projeler, sonuçların ilânını takiben 15 gün süre ile Edirne Belediyesi'nce sergilenecektir. Sergide yarışma şartnamesi ve jüri raporundan örnekler bulundurulacaktır. Sergi süresi içinde kolokyum düzenlenecektir. Sergi ve kolokyum tarihi ve yeri, yarışma sonuçlarıyla birlikte duyurulacaktır.

1.11.8 Projelerin geri verilmesi

Ödül, mansiyon ve satın almaya layık görülen projeler ve ekleri Edirne Belediyesi'ne ait olacaktır. Bunların dışında kalan projeler sergi ve kolokyum bitiş tarihinden 15 gün içinde yarışma raportörlüğünden geri alınabileceklerdir. Bu süre içinde teslim alınmayan projelerden Belediye sorumlu değildir.

1.12 RUMUZLAR VE AMBALÂJ ESASLARI

Her paftanın, raporların her sayfasının, maketin, ambalâjların, zarfların ve CD'nin sağ üst köşesine, beş (5) karakterli, 1x4 cm. ebadında bir rumuz yazılacaktır. Rumuzda kullanılan karakterler tekrarlanmamalı, sıralı olmalı ve mutlaka bilgisayar ortamında hazırlanmalıdır.

Taşınma veya kargo esnasında doğabilecek yıpranmaları engellemek amacıyla, teslim edilecek tüm paftalar, maket, rapor ve belgeler sert ve korunaklı bir kutu içerisinde teslim edilmelidir. Bu kutunun dış yüzeyine "**Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Selimiye Camii Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması Raportörlüğü, Merkez/EDİRNE**" ibaresi yazılacaktır. Yarışmacılardan istenen çalışmaların tümünün teslimi (paftalar, maket, rapor kimlik bilgileri vb.) ortak ambalaj içinde yapılmalıdır. Zarfların, ambalajların ve kutunun üzerindeki yazılar bilgisayar veya daktilo ile yazılacaktır.

1.13 YARIŞMACILARIN KİMLİK ZARFLARI

1.13.1 Yazışma adresi zarfı

Yarışmacılar projenin teslim edildiği ambalajın içine proje ile aynı rumuzu taşıyan ve üzerinde büyük harf ile "**EDİRNE BELEDİYESİ İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ, SELİMİYE CÂMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI RAPORTÖRLÜĞÜ**" ibaresi yazılı zarfın içine kişi ya da firma adı belirtilmeksizin, yalnızca yarışmacılara ait adresi koyacaklardır.

1.13.2 Kimlik zarfı

Yarışmacılar projenin teslim edildiği ambalajın içine proje ile aynı rumuzu taşıyan ve üzerinde büyük harf ile "**EDİRNE BELEDİYESİ İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ, SELİMİYE CÂMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI – KİMLİK ZARFI**" ibaresi yazılı bir zarfın içine :

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

- Mezun oldukları okul ve diploma numaralarını;
- Üyesi oldukları oda sicil numaralarını belirtecek,
- İlgili meslek odasının yarışmanın ilân edildiği yıl için düzenlenmiş, yarışmacıya ait oda sicil belgesini,
- Yarışma şartlarını kabul ettiklerini belirten yazıyı,
- Adreslerini bildirir, imzalarını taşıyan belgeyi,
- Yer görme ve şartname alındı belgesini ekleyeceklerdir.
- Ekip olarak katılım halinde, ekip başı tanımlanacak ve yukarıda belirtilen belgeler ekiptekilerin her biri tarafından ayrı ayrı verilecektir. Projeden ekip halinde katılanların her biri müştereken ve müteselsilen sorumludur. Danışmanlar bunun dışındadır.

Ekip olarak katılım halinde ekip başı tanımlanacak ve yukarıda belirtilen belgeler ekip ortaklarının her biri tarafından ayrı ayrı verilecektir. Danışman olarak katılanlar dışında ekip olarak katılanların her biri müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Yarışmaya katılan proje sahipleri dereceye giremedikleri takdirde kimliklerini saklı tutma hakkına sahiptirler. Kimliklerinin açıklanmasını isteyenler, kimlik zarfının üzerine "AÇILABİLİR" kaydını koydukları takdirde bu zarflar jüri tarafından açılır ve kimlikleri açıklanır. Bu işlemler tutanakla belirtilir.

1.14 ÖDÜLLER VE ÖDEME ŞEKLİ

1. Ödül : 80.000.-TL (Seksenbin Türk Lirası)
 2. Ödül : 60.000.-TL (Altmışbin Türk Lirası)
 3. Ödül : 40.000.-TL (Kırkbin Türk Lirası)
- Mansiyon 5 adet olmak üzere her biri 15.000.-TL (Onbeş bin Türk Lirası)
Satın alma için jüri emrine 15.000.-TL (Onbeşbin Türk Lirası) ayrılacaktır.

Jüri değerlendirme sonuçlarının ilânından sonra 30 gün içinde, yukarıda yazılı ödül, mansiyon ve satınalma tutarları, meslek odaları payları ayrıldıktan sonra ödül sahiplerinin veya yasal vekillerinin banka hesabına net olarak yatırılacaktır.

1.15 İŞİN VERİLME BİÇİMİ

Ödül, mansiyon ve satın alma kazanan projeler Edirne Belediyesi'nin malı olacaktır. Ancak, ödül, mansiyon ve satın alma kazanan proje müellifleri de, projelerinin yayın hakkına sahiptirler.

Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, kesin ve uygulama projelerini yarışmada birincilik ödülünü alan proje müelliflerine, jürinin görüşlerini dikkate alarak yaptıracaktır. İdare varsa jüri üyelerinin önerilerini de dikkate alarak müelliften uygulama safhalarında bazı değişiklikler talep edebilir ve yaptırabilir.

Hazırlanan projeler, Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun onayını aldıktan sonra uygulanabileceği için Koruma Kurulu'nca öngörülen değişiklikler, proje müellifi tarafından yapılmak zorundadır.

Edirne Belediye Başkanlığı uygulama projelerini ve mesleki kontrolörlük hizmetlerini, birinciliği kazanan proje sahiplerine Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Plânlama ve Güzel Sanat Eserleri yarışmaları yönetmeliği uyarınca yaptıracaktır. İdare yarışma sonucu elde edilen tasarımın uygulama projelerini, birinciliği kazanan tasarım sahibine teknik şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapılmak suretiyle yaptırır.

Uygulama projelerinin ödeneği, bu şartname ve ekleri hükümlerine göre uygulaması yapılması düşünülen projeye ait toplam maliyet üzerinden, mimarlık, peyzaj mimarlığı, şehir plânlama, inşaat mühendisliği, makine mühendisliği ve elektrik mühendisliği sınıfları Bayındırlık ve İskân Bakanlığı "Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesi" esaslarınca idare ve müellif tarafından müştereken tespit edilir.

İdare elde edeceği projeyi, mimarlık ve mühendislik işlerinin ücretini sözleşme yılı esas alınmak suretiyle yaptıracaktır.

Uygulanması kararlaştırılan projenin sahibi ile sözleşme imzalanmasından sonra proje sahibinin ölümü, iflası veya bu gibi beklenmedik sebeplerle projenin uygulama imkânı kalmadığı hallerde iş tasviye edilir ve kurum dilediği gibi hareket etmekte serbest kalır.

1.16 ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

Yarışmayı kazanan yarışmacı ve belediye arasında doğabilecek anlaşmazlıklarda öncelikle yarışma asli jüri üyelerinin hakemliğine başvurulacaktır. Bu yolla sonuç alınamaz ise, Edirne Belediyesi ile yarışmacılar arasındaki anlaşmazlıklar Edirne Mahkemeleri'nde çözüme bağlanacaktır.

1.17 YARIŞMADAN ÇIKARMA

Aşağıda belirtilen durumlarda, jüri kararı ile tutanağa geçirilmek şartı ile, proje yarışmadan çıkarılır:

- a) Yarışma şartnamesinin 1.4.maddesindeki yarışmaya katılım koşullarına uyulmaması,
- b) Yarışma şartnamesinin 1.9. maddesinde yer alan yarışmacılardan proje tesliminde istenilenlerin tamamının verilmemesi,
- c) Kimlik zarfı ve içinde bulunacak belgelerin, yarışma projesi ile verilmemesi,
- d) Projenin, raporların ve maketin herhangi bir yerinde eserin sahibini belirten işaret bulunması (el yazısı bu işaretlerden sayılır).

2. BÖLÜM. EDİRNE KENTİ VE YARIŞMA ALANI YAKIN ÇEVRESİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE ANALİZLER

2.1 GENEL BİLGİLER

Türkiye Cumhuriyetinin batı sınırında yer alan Edirne şehri, Balkan Yarımadası'nın güneydoğu uzantısını teşkil eden Trakya kesiminde, Tunca ile Arda nehirlerinin Meriç'e ulaştığı kesimin doğusunda, Tunca'nın Meriç'e kavuşmasından önce meydana gelen yarım daire şeklindeki kavis içinde yer almaktadır.

2.2 TARİHİ GELİŞİM

2.2.1 Edirne Tarihi

Osmanlı İmparatorluğu'nun ikinci başkenti olan Edirne'nin kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Traklar döneminde Odryslerin yerleşim yeri olduğu söylenen ve Trak kabilelerinin açık bir şehir veya pazaryeri kurduğu düşünülen bölge, Büyük Balkan Birliği'ni kurmak isteyen Makedonya Kralı II. Phillip tarafından kendi topraklarına katılmış ve burası Orestia olarak anıla gelmiştir. M.S. 44–46 yıllarında Roma İmparatoru Cladius, Trakya'yı Roma'nın eyaleti yapmıştır. İmparator Hadrianus M.S. 123-124'de, stratejik bir öneme sahip olan ve Traklar döneminden beri, Orta Avrupa'dan İstanbul'a giden yol üzerinde önemli bir yere sahip olan bu şehri beğenerek kendi adını vermiş ve dikdörtgen plânlı bir ordugâh şehri kurmuştur. Roma, doğu ve batı olarak ikiye ayrıldıktan sonra, Edirne 1361 'de Osmanlı tarafından fethedilinceye kadar Bizans hâkimiyetinde kalmış ve ardından 92 yıl Osmanlı devletine başkentlik yapmıştır⁴. İslâm kaynaklarında Hadrianopolis, "Edrenos" ve Edrenabolu" olarak kaydedilmiştir. I.Murat zamanında "Edrene" şekli benimsenmiş ve uzun süre bu isimle anıldıktan sonra muhtemelen XVIII. yüzyıldan itibaren "Edirne" adı kullanılmaya başlanmıştır.

Edirne, IV. yüzyıldan XIV. yüzyıla kadar çeşitli istilalara uğramıştır. IV. Yüzyıl ortalarından itibaren Hun ve Gotların istilâsına maruz kalan Edirne, 377'de de Ostrogotların istilâsına uğramış ve yakılıp yıkılmıştır. 441–447 yılları arasında da yeniden Hunların istilâsına maruz kalmıştır. V. yüzyıl boyunca da Balkanlardan inen ve İstanbul'a kadar dayanan Hunların ardından Slav ve Bulgarların işgaline uğramıştır. 582'de Avarlar istilâ etmiş; 914 ve 923'de de yeniden Bulgarların istilâsına maruz kalmıştır. 970'lerde Rusya'dan gelen Rhos akıncılarının istilâsına uğrayan Edirne, 1050 Peçeneklerle, 1081–1094 yıllarında da Kumanlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Kent, Haçlı Seferleri döneminde de sık sık istilâ edilmiştir⁵.

Edirne'nin, 1361 yılında, Osmanlı sultanı I.Murad tarafından fethedilmesiyle birlikte kentin tarihinde yeni bir sayfa açılmıştır. Yıldırım Bayezid döneminde (1389–1402) Edirne büyük önem kazanmıştır. Bizans, Avrupa ve Asya'ya yapılacak olan seferlerin üs merkezi olan Edirne'ye, Bizans döneminde Tunca Nehri'nin batısında bir yerleşim yeri olan Aina kasabası da dahil edilmiştir.

⁴ F.T.I. Yıldırım, "Edirne Kaleiçi Evlerinde Cephe Bezemeleri", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2004, s. 1

⁵ F.T.I. Yıldırım, a.g.e., s. 7-8

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

1402'de yapılan Ankara Savaşı'ndan sonra Yıldırım Bayezid'in yenilip Timur'un Anadolu kentlerini yakıp yıkmaya başlamasıyla Bursa'da bulunan Yıldırım'ın oğlu Süleyman Bey saray halkını ve hazineyi Edirne'ye taşımıştır. Buna bağlı olarak da Fetret Devri kavgalarının çoğu burada gerçekleşmiştir. Bu dönemin Edirne adına önemi, 1411'de tahtı eline geçiren Musa Çelebi'nin Edirne'de kendi adına ilk Osmanlı parasını bastırmasıdır. Çelebi Mehmed 1413'de Fetret Devri'ne son vererek yönetimi ele almıştır.

II.Murad döneminde yaptırılan pek çok eserle şehir, büyük ve bayındır hale gelmiştir. Saray-ı Atik'ten sonra Saray-ı Cedid de (Yeni Saray) onun zamanında yapılmaya başlanmış; saray Edirne'de doğan Fatih Sultan Mehmed tarafından genişletilmiştir. Fatih Sultan Mehmed döneminde, İstanbul fethinin hazırlıkları Edirne' de yapılmıştır.

İstanbul başkent olduktan sonra Edirne imparatorluğun Batıya açılan kapısı olarak önemli bir üs görevi görmüştür. II. Bayezid döneminde, Tunca Nehri kenarına ve yeni Saray'ın yakınına II. Bayezid Külliyesi inşa edilmiştir. Kanuni zamanında Sultan'ın eşi Hürrem adına Edirne'nin su yolları yapılmıştır. Mimar Sinan'ın Taşlımüsellim'den Buçuk Tepe'deki su haznesine getirdiği su, Taşlık Sementi'ndeki su makseminden çeşitli yapılara dağıtılmıştır. Yine bu dönemin ileri gelenlerinden Sokollu Mehmed Paşa, Kanuni'nin damadı ve veziri Rüstem Paşa, dönemin defterdarı Yahya Bey ve Şeyh Çelebi yaptırdıkları eserlerle şehri daha bayındır hale sokmuşlardır. Sultan II. Selim, padişahlığı döneminde, Mimar Sinan'a yaptırdığı Selimiye Camii'ni şehre kazandırmıştır. XVII. yüzyıldan itibaren Edirne, yeniden gözde bir şehir olma şansına sahip olmuştur. I.Ahmed döneminde başlayan bu ilgi, IV. Mehmed döneminde doruk noktasına ulaşmıştır⁶.

1806'da "Edirne Kıyamı" olarak adlandırılan bir ayaklanma meydana gelmiştir. III.Selim'in uygulamaya koydurduğu Nizam-ı Cedid, Rumeli'de istenmemiş, aynı yıl içerisinde Sırpların da ayaklanması üzerine, Rumeli Valisi İbrahim Paşa'ya ayaklanmanın bastırılması amacıyla Nizam-ı Cedid Ordusu gönderilmiştir. Bunun üzerine Edirne'de ve Rumeli'de bir ayaklanma yaşanmıştır. Olay, Anadolu Valisi Ebubekir Paşa' nın Edirneli asilerle yaptığı anlaşma sonucu son bulmuştur.

1828'de, Ruslar Osmanlı Devleti'ne savaş ilân etmiş ve Edirne ilk defa düşman istilâsına uğramıştır. Ruslar kenti savaşmadan almışlar; ancak 1829 yılında Osmanlı tarihinin en ağır antlaşmalarından biri olan Edirne Antlaşması'nın imzalanmasından sonra şehirden ayrılmışlardır⁷.

II.Abdülhamid zamanında Edirne ikinci kez Rus işgaline uğramıştır. "93 Harbi" olarak da bilinen 1877–1878 Rus Savaşı'nda Edirne 20.Ocak.1878 günü Rus ordularına teslim olmuştur. Savaştan sonra imzalanan Ayastefanos Antlaşması'yla (3.Mart.1878), Bulgarlar bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. Bu antlaşmanın ve '93 Harbi'nin Edirne açısından sonucu ise, Edirne'nin iç il özelliğini yitirerek, sınır şehri, "serhad şehri" ve Osmanlı'nın Doğu Avrupa'daki Türk hâkimiyetinin en son kalan ileri karakolu olması olmuştur. Selimiye Camii hünkâr mahfilindekinin Ruslar tarafından sökülerek St-Petersburg'a götürülmüştür. Cephanelik olarak kullanılan saray binalarının, dönemin Edirne Valisi Cemil Paşa'nın ve Müşir Ahmed Eyüp Paşa'nın emriyle ateşlenmesi ve saray binalarının havaya uçması, bunun ardından da geriye kalabilen saray malzemelerinin yurt dışına sandıklarla hediye olarak verilmesi Edirne için bu savaşın doğurduğu diğer acı sonuçlardandır. I.Balkan Savaşı'nda Edirne'yi kuşatan Bulgar ve Sırp ordularına karşı savunmayı Şükrü Paşa gerçekleştirmiştir⁸.

⁶ F.T.I. Yıldırım, a.g.e., s. 9

⁷ F.T.I. Yıldırım, a.g.e., s. 10

⁸ F.T.I. Yıldırım, a.g.e., s. 11-12

II. Balkan Savaşı'nda da pek çok badireler atlatan şehir 29.Eylül.1913 İstanbul Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'nde kalmıştır. I.Dünya Savaşı sonlarında Edirne için bu kez de Yunanistan tehlikesi ortaya çıkmıştır. 30.Ekim.1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nden sonra Yunanlılar Trakya ve Anadolu'da işgale başlamışlar; 25 Temmuz 1920'de Edirne'yi işgal etmişlerdir. 11.Ekim.1922'de yapılan Mudanya Mütarekesi'yle Yunan işgali sona ermiştir. 25.Kasım.1922'de Türk birlikleri şehre girerek Edirne'yi geri almış ve Edirne valiliğine atanan Şakir Bey'e Türk idaresini kurma görevi verilmiştir. 24.Temmuz.1923 Lozan Antlaşması'yla da Karaağaç'taki birlikler boşaltılarak; Yunanlıların savaş tazminatı olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne verilmiştir⁹.

2.2.2 Kentsel Gelişim

Osmanlı Dönemi (1301-1923)

Osmanlılar Edirne'yi aldıktan sonra Kaleiçi'nde kurmuş oldukları 14 mahallede yaşamışlar, 1397-1491 yıllarında ise kale dışında Eski Cami çevresinde yerleşmişlerdir. Eski Cami çevresi, günümüzde Sabuni ve Çavuşbey mahallerinin olduğu bölgedir. Yine Edirne'nin kuruluş döneminde oluşan Yıldırım Mahallesi'nin 1529 kayıtlarına göre adı Mahalle-i İmaret-i Yıldırım Han'dır. Hâlen bu semte Eski İmaret, mahalleye de Yıldırım Mahallesi denmektedir. Mahalle Yıldırım İmaretini ile özdeşleşmiştir. 1500'lü yıllarda ise, kent giderek Kaleiçi'nin dışında kuzey ve doğu yönlerine doğru büyümeye başlamıştır. Kale dışında oluşan yeni mahalleler artmış, Cumhuriyet dönemine kadar, şimdilerde Edirne kent merkezini oluşturan kesimde gelişme göstermiştir.

Cumhuriyet Dönemi (1923'ten Günümüze)

Cumhuriyet döneminde 1970'li döneme kadar Osmanlı döneminde oluşmuş kent sınırları dışında, pek de fazla gelişme olmamıştır. Bu dönemde kent mekânına yansıyan en önemli değişiklik, 1934 yılında, günümüzdeki Londra asfaltının Gazimihal köprüsünden Selimiye' ye kadarki kısmının açılmasıdır.

1970'lerde Edirne'nin kalkınmada öncelikli bölgeler kapsamına alınmasıyla yaşanan gelişmeler ile birlikte kentin doğu yönünde, E-5 çevresinde büyümesine neden olmuştur. Yine bu yıllarda kamu yatırımlarının artması, doğu kesimindeki düz arazilerde kooperatif şeklinde gelişmelerin başlamasına neden olmuştur. 1980'li yıllarda E-5 karayolunun güney kesiminde, çalışma alanları oluşmaya başlamış, gelişmeyi doğu yönünde hızlandıracak üniversite, tıp fakültesi gibi kamu yatırımlarına devam edilmiştir.

Kooperatif şeklinde oluşan yapılaşmalar artarak devam etmiştir. 1994 yılında çevre otoyolunun tamamlanması, sanayi alanları, otogar vb. alanların yer seçimleri doğu yönünde mevcut olan kentsel gelişme eğilimlerini arttırarak devam etmiştir. Bu dönemde gelişme, genelde doğu ve kuzeydoğu yönlerinde olmuştur. Kent merkezinin dışına doğru Avrupa kent, Binevler gibi üst gelir grubuna hitap eden az katlı yapılaşmalar oluşmuştur.

2.2.3 Tarihsel Çevre

Edirne tarihsel çevre potansiyeli açısından çok önemli bir kent durumundadır. Çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış bulunan kent, bu medeniyetlerin izlerini günümüze kadar taşımıştır. Bu bölümde Osmanlı ve Osmanlı öncesi dönemlerden günümüze kalan eserler yer almıştır.

⁹ F.T.I. Yıldırım, a.g.e., s. 12

Dini Yapılar

Selimiye Camii:

Osmanlı İmparatorluğu'nun en parlak döneminde yapılan bu cami, Mimar Sinan'ın mekân bütünlüğüne ulaşma çabalarının doruk noktası olmuştur. Selimiye'yi yapan Mimar Sinan, her zaman yeni fikirler ortaya atmış, bunları en iyi biçimde gerçekleştirmeye çalışmış, tekrar etmeyerek yeni çözümler aramıştır. Selimiye Camii Sinan'ın hayati boyunca yaptığı denemelerin bir birleşimidir.

Caminin temeli padişah II. Selim zamanında 1568 senesinde atılmış, yapımı 1575 senesinde tamamlanmıştır¹⁰. Güney yönüne iki medrese yerleştirilmiştir.

Caminin iç mekânı sekiz ayağa oturan, 31.22 m çapında bir kubbe ile örtülmüştür. Kubbe yerden 42.25 m yüksekliktedir¹¹. 1985 yılında yapılan restorasyon sırasında, barok özellikteki süslemeler sökülerek, devrinde yapılan klâsik süslemeler ortaya çıkarılarak onarılmıştır.

Caminin orta kısmında yer alan müezzin mahfeli 11 mermer ayak üzerine oturtulmuş olup, üst kısmı ahşaptır. Süslemeler 15. ve 16. yüzyılların sanat özelliklerini taşır. Mermerden yapılmış olan minber, işçiliğindeki incelik, yükseklik ve güzellik bakımından bu grubun diğer eserlerini gölgede bırakmıştır. Sağ ve sol yanındaki bölümler yekpare mermerden yapılmıştır.

Mihrap duvarları, minberin arkası ve külâhı ile alt kat pencerelerin alınlıkları parlak ve bitkisel motifli kabartma İznik Çinileri ile kaplanmıştır. Mihrabın sol tarafında üst kattaki hünkar mahfelide göz alıcı zengin çinilerle hemen dikkati çeker. Burada bulunan meyve vermiş iki elma ağacı bütün Osmanlı çinilerinde tek orijinal dekor olarak karşımıza çıkmaktadır. Caminin sıva üstü, ahşap boyama kalem işlerinde ve çinilerinde bitkisel motiflerin yanında 101 çeşit lâle motifi kullanılmıştır.

Eski Cami:

İnşaatına 1403 yılında Emir Süleyman Çelebi tarafından başlanmış, Çelebi Sultan Mehmed devrinde 1414 yılında tamamlanmıştır. Mimarı Konyalı Hacı Aleaddin, kalfası Ömer İbn İbrahim'dir. Cami dört paye (ayak) ve dört duvar üzerine oturan her biri 13 m çapında dokuz kubbeli, kare plânlı bir yapıdır. Çok kubbeli camiler grubuna girer. Üçerli sıralanan kubbelerin orta sırası, yandakilerden daha yüksektir. Orta kubbede bir ışık feneri vardır. Asıl bina kesme taştan, son cemaat yeri ise kesme taş ve tuğladan yapılmıştır. Payelerde (ayaklarda) ve duvarlarda sonradan yapılmış, çeşitli özellikte iri yazılar ve sonradan kaba olarak yapılmış barok özellikte süsler bulunmaktadır¹². Caminin iki yanında yer alan minarelerden, sol taraftaki tek şerefeli olanı cami ile birlikte, iki şerefeli olanı ise sonradan eklenmiştir. Binadan ayrıdır.

Bu camiye Padişah I. Murat'ın emriyle Süleymaniye adı verilmiş, sonraları Ulu Cami adı uygun görülüş, Üç Şerefeli Cami'nin yapımından sonra 'Cami-i Atik' yani Eski Cami adını almıştır.

¹⁰ A. Kuran, **Mimar Sinan**, İstanbul, 1986, s. 163

¹¹ A. Kuran, a.g.e, s. 163

¹² O. Aslanapa, **Türk Sanatı**, II.Baskı, İstanbul, 1989, s. 231-232

Üç Şerefeli Cami

1437-1447 tarihleri arasında II. Murat tarafından yaptırılmıştır. Mimarı belli değildir. Osmanlı Mimarisinin devrine göre beklenmeyen bir sanat eseri olarak karşımıza çıkmaktadır¹³. Çok kubbeli 'Ulu Camiler plânından kopuşun ve merkezi büyük kubbeye geçişin başlangıcını oluşturur. Camide mekân, yanlara doğru ikişer küçük kubbe eklenmesiyle, enine gelişmiş bir cami plânı elde edilmiştir. Caminin şadırvanlı avlusu dikdörtgen plânlı ve çok kubbelidir. Kubbelerdeki orijinal kalem işleri Osmanlı camilerinde görülen en eski örneklerdir.

Camiye adını veren üç şerefeli minare 67.62 m. boyuyla Selimiye Camii'nin minarelerinden sonra en yüksek minare olup, cami ile birlikte yapılmıştır. Her üç şerefeye ayrı yollardan çıkılır.

Doğu yönündeki baklava motifli olan iki şerefeli minare Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmış olup, bunun da şerefelerine iki ayrı yolla çıkılmaktadır. Kuzey Batı yönündeki ise 1610 yılında Padişah I. Ahmet tarafından tek şerefeli olarak, batı tarafındaki burmalı minare ise bazı Selçuklu devri yapılarında olduğu gibi spiral kıvrımlı işlenmiştir.

Muradiye Camii

Şehrin kuzeydoğusunda, Muradiye Mahallesi'nde, Sarayıçi'ne bakan bir tepe üzerindedir. 1436 yılında II. Murat tarafından yaptırılmıştır¹⁴. Bu nedenle Muradiye Camii adı ile tanınır. İlk önce Mevlevihane olarak yapılmışken minber ve mihrap eklenerek cami haline getirilmiştir. Yeşil renkli çinilerle süslü ilk minaresi 1752 yılı yer sarsıntısında yıkılmış ve yerine çinisiz olarak 1754 yılında I.Mahmut tarafından bugünkü tek şerefeli minaresi yapılmıştır. Duvarları kesme taştandır. Son cemaat yeri dört köşeli 6 sütun üzerine 5 kubbelidir. Sağda tek şerefeli minaresi yükselir. Giriş kapısı üzerindeki kitâbede II.Murat'ın adı yazılıdır. Plânı ters T şeklindedir. Arka arkaya 2 büyük yanlarda birer küçük kubbe olmak üzere 4 kubbe ile örtülüdür. İki büyük kubbe arasındaki kemeri kalem işlemeleriyle süslüdür. İçerisindeki duvarlar güzel çiçek motifleriyle bezenmiş altı köşeli beyaz üzerine mavi renkli çinilerle ve araları firuze renkli üçgen levhalarla kaplıdır. İç kısmında kalem işleriyle süslü bazı kısımları sonradan sıvanmıştır. Sıvaların döküldüğü bazı yerlerinde bu işlemler görülmektedir. Mihrabın sağ ve solunda rölyef, yıldız şekilleri ve diğer motiflerle süslü, sarı renkli güzel çinilerle döşelidir.

Arkasındaki hazirede İngilizler tarafından gönderildiği Edirne'de sürgünde iken ölen Şeyhülislam Musa Kazım (1858-1920)'ın Cumhuriyet döneminde yapılmış mezarı ile Şair Ahmet Neşati'nin H.1085/M.1674 tarihli mezarı bulunmaktadır. Camiyi yaptıran II. Murat'ın türbesi, Bursa'da Muradiye Camii'nin yanındadır.

Aziz Ulu Georgi Bulgar Kilisesi

Edirne'nin Kıyık Semtinde, Barutluk Mahallesinde bulunmaktadır. Kilise 19 yy ikinci yarısında inşa, 24.Temmuz.1980 tarihinde de takdis edilmiştir. Bulgar Rönesansı'nın geç dönemine özgü üç bölümlü plân şemasına sahiptir. Kilisede ilginç sanatsal unsurlar yer almaktadır. Bunlar, birçok ikonların bulunduğu ikonostas, Vaaz Kürsüsü (ambon),

¹³ O. Aslanapa, a.g.e, s. 236

¹⁴ O. Aslanapa, a.g.e, s. 232

Metropolit Tahtı, Proskinnitaryum, sütunlar üzerindeki yatay süs kuşakları(frizleri) sıva dekorasyonu, kolonlarda sütun başlıklarıdır.

Kirişhane Bulgar Kilisesi:

Edirne Merkez Kirişhane Mahallesiinde bulunmaktadır. Harap ve mail-i inhidam durumunda olması nedeniyle 1971 tarihinde mazbutaya alınmış, Kilise Vakıflar Genel Müdürlüğü İdare Meclisinin 1972 tarihinde almış olduğu 125/128 sayılı karara istinaden Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün hayrat kütüğüne kaydı yapılmıştır.

Büyük Sinagog Binası:

Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait, Edirne Merkez Dilâverbey Mahallesi, Maarif Caddesinde bulunan Sinagog binası, Musevi Cemaatinin havrası olarak kullanılmıştır. Sinagog binası Vakıflar Genel Müdürlüğü İdare Meclisi'nin 1995 yılında 897/941 sayılı kararı ile mazbut hayrat statüsünde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kütüğüne kaydı yapılmıştır. Bu eser bakımsızlık, ilgisizlik ve yanlış koruma politikaları sonucu yıkılmıştır.

İtalyan Kilisesi:

Edirne Merkez Yahşifakih Mahallesi, Kızmektep Sokağında bulunan Reşit Paşa Vakfından, kâgir kilise binası, Vakıflar Genel Müdürlüğü İdare Meclisi'nin 1981 yılında 261/317 sayılı kararı ile sicile kaydı yapılmıştır. 19.yüzyılın ortalarına tarihlenen yapı yakın zamanda restore edilmiştir.

Bahai Evi (Beyaz Ev-Rıza Bey'in Evi)

Tüm dünyada Bahai dinine inanlar için kutsal bir mekân olarak kabul edilen ve yılın belirli döneminde ziyaret ve ibadet amaçlı kullanılan, dış rengi nedeniyle Edirneliler'in Beyaz Ev dedikleri, ilk sahibi nedeniyle Rıza Bey'in Evi olarak da anılan Bahai Evi, kent merkezinde yer alan bir sivil mimari örneğidir. Bahai dininin kurucusu Bahauallah'ın bir süre kaldığı ev 1992 yılında onarılarak restore edilmiştir.

Bahailerin kutsal saydığı bir başka mekân ise Şükrü Paşa Mahallesiinde yer alan Bahai Mezarlığıdır¹⁵.

Külliye ve İmaretler

Yıldırım Bâyezid İmareti (Eski İmaret):

Edirne'de kurulan ilk imarettir. 1399 yılında zamanın padişahı Yıldırım Bâyezid tarafından kurulmuştur.1877 Osmanlı-Rus savaşına kadar hizmet veren imaret, Rus işgali sırasında yanmış, sadece cami ile aşevinin mutfak bacası ve temel kalıntıları kalmıştır. İmaret etrafında Osmanlı döneminde Mahalle-i İmaret-i Yıldırım Han adı altında mahalle kurulmuştur¹⁶. Bu mahalle günümüzde Yıldırım Mahallesi, imaretin bulunduğu semt de Eski İmaret olarak anılmaktadır.

Ayakta kalan Yıldırım Camii'nin tam olarak yapım tarihi bilinmese de bazı kaynaklarda haç plânlı eski kilise kalıntısı üzerine 1399 yılında Yıldırım Bâyezid tarafından yaptırıldığı

¹⁵ <http://www.vdb.gib.gov.tr/edirnevdb/kultur/konaklar.html>

¹⁶ R. Kazancıgil, **Edirne İmaretleri**, İstanbul, 1999, s. 21-24

belirtilmektedir. Cami Valilik, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Trakya Üniversitesi işbirliği ile onarım görmüştür. Minaresi İl Müftülüğü tarafından yaptırılmıştır.

II. Bâyezid Külliyesi:

Tunca Nehri kıyısındadır. Cami, tıp medresesi, imaret, darüşşifa (hastane), tabhane, hamam, değirmen gibi bölümlerden oluşmuş bir külliye'dir. Ancak, hamam ve değirmen yıkılmıştır. Külliye, içindeki bu bölümlerle, İslâm dünyasının en büyük dini hayır kuruluşlarından biridir. II. Bâyezid tarafından 1484-1488 tarihleri arasında¹⁷ yaptırılmıştır. Mimarı Yâkub-şâh bin Sultan-şâh'tır¹⁸.

Darüşşifa ve tıp medresesi caminin batı tarafındadır. Hastanenin en önemli yeri büyük kubbeli kısımla bunun etrafında sıralanan altı kubbeli oda ve beş sedirli sofadan ibarettir. Büyük kubbenin altında fıskiyeli bir şadırvan vardır. Ön tarafta revaklarla çevrili bir avlu ve sırayla odalar bulunmaktadır. Avluya girişteki sol bölüm mutfak ve çamaşırhane bölümüdür. Tıp medresesi ise revakla çevrili bir bahçenin etrafında kubbelerle örtülü on sekiz talebe odasıyla, karşıda büyük kubbeli dershaneden ibaret olup, bahçe ortasında bir şadırvan vardır. Cami dört duvar üstüne tek kubbeli ve iki minareli olup, sağ ve solunda tabhane bölümleri yer alır.

Caminin doğu tarafında imaret, fudla fırını (ekmek fırını) ve mumhane yer almaktadır. Buradaki şifahanede akıl hastalarının yanında, göz hastalıkları da tedavi edilmekteydi. Ayrıca Darüşşifanın bir eczanesi olduğu ve haftada iki kere halkı muayene ederek fakir hastalara ücretsiz ilaç verildiği de Evliya Çelebi tarafından bildirilmektedir. Günümüzde şifahane, Trakya Üniversitesi'ne bağlı Sağlık Müzesi, Tıp Medresesi ise Aile Hekimliği Birimi olarak hizmet vermektedir.

Çarşılar

Bedesten:

Çelebi Sultan Mehmet tarafından Eski Camiye vakıf olarak 1418 yılında Mimar Aleaddin'e yaptırılan bedesten, Edirne'de çarşı alanı içinde bir nirengi noktası gibidir¹⁹. Erken Osmanlı dönemi çarşısıdır. Yaklaşık 41 m x 78 m. boyutlarında dikdörtgen biçiminde yapıdır. Dört cephesinde 54 dükkân bulunmaktadır, basık sivri tonozla örtülü dükkânların alın kemeri hizasından geçen ahşap bir saçak bütün yapıyı dolandır. Her cephenin ortasında bir tane olmak üzere, dört büyük kapısı vardır. İç mekândaki dört yüzde, 36 tane hücre bulunmaktadır. İç mekân yaklaşık 20 m x 56 m boyutlarındadır. Hücreler beşik tonozla örtülüdür. İç mekânın uzunlamasına eksenini üzerinde altı tane dikdörtgen kesitli ayak yer alır. Bu ayaklara ve beden duvarlarına basan kemerlerin üstüne iki sıra halinde yaklaşık 6.5 m çapında 14 kubbe oturur. Her kubbe hizasında bir tane olmak üzere pencerelere açılarak iç mekân aydınlatılmıştır. Duvarlarda ve ayaklarda taş ve tuğla, kemer ve tonozlar tuğla ile örtülmüş, çatı kurşunla örtülmüştür.

Ali Paşa Çarşısı:

Kanuni Sultan Süleyman'ın son sadrazamı olan Hersekli Semiz Ali Paşa tarafından 1569 senesinde Mimar Sinan'a yaptırılmıştır²⁰. Çarşı XVI. ve XVII. asırlarda, Edirne'nin

¹⁷ O. Aslanapa, a.g.e, s. 242

¹⁸ R. Kazancıgil, **Edirne Sultan II. Bayezid Külliyesi**, Edirne, 1997, s. 13-16

¹⁹ M. Cezar, **Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klâsik Dönem İmar Sistemi**, İstanbul, 1985, s. 60-62

²⁰ M. Cezar, a.g.e., s. 169-171

ticari hayatında en hareketli çarşılarından biridir. Çarşının dış duvarları keme taş örtülü olup üst kısımları tuğla örtülüdür. 300 m. uzunluğunda koridor şeklindeki olan çarşı

kırmızı ve beyaz taşlarla örülüş kemerlerle, beşik tonozla örtülüdür. Koridorun iki yanında sıralanmış ve girişlerindeki dükkânlarla beraber 129 dükkân bulunmaktadır. Çarşı altı kapılı olup, üçü doğu yönünde, biri kuzey, diğeri güney ucunda, bir diğeri de batı

yönünde bulunmaktadır. Çarşı 26.Eylül.1992 yılında geçirdiği bir yangınla tamamen yanmış ve çağın teknolojisi ile donatılarak aslına uygun restore edilmiş ve 25.Kasım.1997 yılında tekrar kullanıma açılmıştır.

Han ve Kervansaraylar **Deveci Han (Eski Hapishane):**

Yapı iki katlı olup, Osmanlı Hanlarının erken örneklerindedir. Yapıda kesme taş ve tuğla kullanılmıştır. Üst katta 31 odası bulunmaktadır. Binanın inşa özelliklerine dayanılarak 15. yüzyılın ilk yarısında yapıldığı tahmin edilmektedir. Vali Rüstem Paşa zamanında (1846) yapı tamir edilerek cezaevine dönüştürülmüş, 1949 yılına kadar da cezaevi olarak kullanılmıştır. Vali Hacı İzzet Paşa (1891-1892) zamanında esaslı bir onarım gören hapishaneye ek olarak revir ve 4 oda eklenmiştir.Yapının güney cephesinde Mustafa Razi (Çirpanlı Razi) tarafından yazılmış bir kitâbe bulunmaktadır (1846). Restore edilen yapıda alt katta, Edirneli Ressam Hayri Çizel ile Edirne’de görev yapan Ressam Hasan Rıza Sergi Salonları ile atölyeler, üst katlarda ise idari odalar bulunmaktadır.

Rüstem Paşa Kervansarayı

Rüstem Paşa Kervansarayı, Edirne’nin merkezinde XV. Yüzyıl yapıları Eski Cami ve Bedesten ile beraber üçlü bir yapı grubu oluşturur²¹. 1561 yılında Kanuni Sultan Süleyman’ın ünlü Sadrazamı Rüstem Paşa tarafından Mimar Sinan’a yaptırılmıştır. Eser iki kısımdır. Büyük bir avlunun bulunduğu Büyük Han, diğeri Küçük Han veya Deve Hanı olarak adlandırılır. Eserin ön cephesinde 21 adet hana gelir sağlayıcı dükkân ve 102 odası bulunmaktadır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşında büyük avluda altı şadırvan üstü mescit olan köşk mescit diye adlandırılan bina yıkılmıştır.

Büyük Rüstem Paşa Kervansarayı kısmında 2. katta kadın ve erkek olmak üzere alttan ısıtılmalı tipik Türk Hamamı yapılmıştır. Devrin özelliğine uygun çinilerle kaplanmıştır. Günümüzde otel olarak hizmet vermektedir.

Köprüler²²

Gazi Mihal Köprüsü:

Kentin batısında, Bulgaristan’a giden ana yolda, Tunca Nehri üzerine inşa edilmiştir. Bizans döneminde Mikhael Palaiologos yaptırmıştır. 1402’de Osmanlı Döneminde Gazi Mihal Bey, yeniden yapılcasına onartmıştır. 1640’ta Kemankeş Kara Mustafa Paşa’nın yaptırdığı sivri kemer biçiminde Tarih Köşkü (Kitabe Köşkü) vardır. Köprü gövdesine sızan suların atılması amacıyla yapılan drenaj düzeni ilginçtir.

²¹ A. Kuran, **Mimar Sinan**, İstanbul, 1986, s. 152-153

²² www.edirnekulturturizm.gov.tr

Saraçhane Köprüsü:

Kentin kuzeybatısında Sarayıçi yakınında Tunca Nehri üzerine inşa edilmiştir. 1451'de II. Murat döneminin önemli devlet adamlarından Şahabettin Paşa yaptırmıştır. 120 m. uzunlukta, 5 m. genişliktedir. 11 ayaklı, 12 kemerli ve taştan köprünün iki yanındaki kemeri toprak altında kalmıştır. 1702'de orta kemeri yıkılan köprü, Sultan II.

Mustafa'ca onartıldığında 50 m. uzatılmıştır. Köprünün doğusunda Saraçhane Mahallesi bulunduğundan bu adla anılmaktadır.

Fatih Köprüsü:

Sarayiçinde Demirkapı ile Adalet Kasrı arasında Tunca Nehri üzerine yapılmıştır. İnşa tarihi bilinmemektedir. 1452'de Fatih döneminde yapıldığı sanılmaktadır. Ortada büyük, yanlarda daha küçük olmak üzere üç gözlü olan köprü 34 m. boyunda, boşaltma gözleri vardır.

Beyazıt Köprüsü:

Beyazıt Külliyesi yakınında, Tunca Nehri üzerine yapılmıştır. 1488'de II. Beyazıt'ın Mimar Hayreddin'e yaptırdığı sanılmaktadır. 78 m. genişliğinde ve 5 sivri kemerlidir. Kesme taştan sağlam bir köprüdür.

Saray Köprüsü:

Sarayiçinde, Tunca Nehri üzerine yapılmıştır. Edirne'den Sarayıçine geçilen bir köprüdür. 1560' da Kanuni Sultan Süleyman'ın terazi ve Adalet kasırlarıyla birlikte Mimar Sinan'a yaptırdığı sanılmaktadır. Yontma taştan, 60 m. uzunluğunda ve dört gözlüdür.

Yalnızgöz Köprüsü:

Beyazıt Köprüsü'ne ek olarak Tunca Nehri üzerine inşa edilmiştir. Kenti İmaret Mahallesi'ne bağlar. 1570' de II. Selim zamanında Mimar Sinan tarafından yapılmıştır. Tek bir kemer biçiminde olup açıklığı 6.60 m.'dir.

Ekmekçizade Ahmet Paşa Köprüsü

1608-1615'te Ekmekçizade Ahmet Paşa tarafından, Tunca Nehri üzerine inşa ettirilmiştir. Mimarı Sedefkar Mehmed Ağadır. 11 ayak üzerine, 10 kemerli bir köprüdür. Köprünün ortadaki kitâbeli köşkü de dahil olmak üzere, büyük bir bölümü su taşkınları sebebiyle yıkılmış ve son yıllarda aslına uygun şekilde restore edilmiştir.

Meriç Köprüsü:

Edirne-Karaağaç yolunda, Meriç Nehri'nin üzerinde yapılmıştır. 1842'de Abdülmecit zamanında yapımına başlanmış 1847'de bitirilmiştir. 263 m. uzunluğunda, 7 m. genişliğinde, 13 ayak üzerinde 12 sivri kemerli bir taş köprü olup yanlara doğru eğimlidir. Ayaklar arasında ayrıca boşaltma gözleri de bulunmaktadır. Ortasındaki kitâbeli köşkü, mermerdendir. Daha önce kubbesinde güneş motifi bulunduğu bilinmektedir.

Anıtlar

Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi:

Anıt ve müze 26 Mart 1913 Balkan Savaşı ve Şehitlerinin anısına yapılmış bir komplekstir. 1911-1912 Trablusgarb Savaşı içinde olan Osmanlı Devletine karşı 1912 yılında Sırbistan, Bulgaristan, Yunanistan ve Karadağ bir birlik oluşturdular. Amaç, Balkanlardaki Osmanlı egemenliğini ortadan kaldırmaktı. 8 Ekim 1912'de savaşın ilânıyla

birlikte uzun süre direnen Edirne, dolayısıyla Osmanlı Devleti yenilgiye uğradı. 26 Mart 1913 yılında açlık ve cephanesizlikten çok zor günler yaşayan Edirne, bu saldırılara beş ay dayandıktan sonra Mehmet Şükrü Paşanın şehri kahramanca savunmasına rağmen 26 Mart 1913 yılında teslim oldu. 29-30 Haziran 1913 tarihinde başlayan II. Balkan Savaşı, Mustafa Kemal'in Kurmay Başkanı olduğu Bolayır Kolordusu'nun Bulgaristan kuvvetlerini yenmesiyle 22.Temmuz.1913 tarihinde son buldu. Savaş sırasında yokluk içinde Edirne'yi savunan Şükrü Paşa'nın Edirne'nin savunma yerlerinden biri olan Kıyık Tabyaya mezarı getirilmiş ve anısına bir anıt yapılmıştır. Anıtla birlikte burada bulunan tabyada Balkan Savaşlarını anlatan ve Edirne halkının elinde bulunan eşyalardan oluşan bir müze oluşturulmuştur. Anıt 24.Temmuz. 1998 tarihinde, Müze ise 05.Şubat.2000 tarihinde halkın ziyaretine açılmıştır.

Lozan Anıtı ve Karaağaç:

30. Ekim.1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesine göre, Trakya Hududu Meriç Nehri ile çizilmiş ve Karaağaç Beldesi, Meriç Nehrinin sağında, Yunanistan topraklarında kalmıştır. Bu durum Lozan Antlaşması toplantılarında ciddi ve çok önemli tartışmalara yol açmış ve 24.Temmuz.1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması ile Yunanlıların savaş sırasında yapmış oldukları tahribata karşılık 'Harp Tazminatı' olarak, Türk tarafına bırakılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin sınırlarını belirleyen ve ulusal bütünlüğünü sağlayan, Lozan Antlaşmasını temsil etmek üzere Trakya Üniversitesi Senatosu bu tarihi olayı da değerlendirerek, anıtın Karaağaçta yapılması kararını almıştır. Lozan Meydanında yer alan anıt, Lozan Zaferinin tek sembolü, Lozan Müzesi de bunun belgesel bir açıklamasıdır.

10.Temmuz.1998 tarihinde açılan Anıt, betonarme olarak, radye temelle birbirinden bağımsız ve 45 derece açı ile saplanan 3 konsol üzerine oturmuş sütunlardan oluşmaktadır. Birinci sütunun yüksekliği 36.45 m. olup, Anadolu'yu; ikinci sütun yüksekliği 31.95 m. olup, Trakya'yı; üçüncü sütun yüksekliği de 17.45 m. olup, Karaağaç'ı simgelemektedir. Bu sütunları 7.20 m. yükseklikte birbirine bağlayan beton çember, birlik ve beraberliğin sembolü olup, bu çemberin ön yüzüne yerleştirilmiş 4.20 m. boyundaki genç kız figürünün bir elindeki güvercin Barış ve Demokrasinin, diğer elindeki belge ise Lozan Antlaşması'nın simgesidir. Anıtın ayaklarının yerleştiği yarım daire şeklindeki 15 m. yarıçaplı havuz ülkemizi çevreleyen denizleri temsil etmektedir.

Edirne Balkan Şehitliği:

1912-1913 Balkan Savaşlarında kutsal vatan topraklarının savunulması uğruna can veren asker-sivil 300.000'i aşkın şehidimizle 1913 yılında Edirne Sarayıçinde aç bırakılarak ölüme terk edilen 20.000 şehidimizin anılarını yaşatmak amacıyla Kültür Bakanlığı'nın Edirne Sarayıçinde yaptırdığı anıt 14.Ocak.1994 yılında açılmıştır.

Kamu Yapıları ²³

Harbiye Kışlası

Bu binanın temeli Vali Hurşit Paşa tarafından 1870 yılında okul olarak atılmış ve Sultan Abdülaziz döneminde açılmıştır. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşında Ruslar binayı Askeri Hastane olarak kullanmışlardır. Bina bir ara yangın geçirmiş, zamanla Muradiye yönüne başka binalar eklenmiştir.

1927-1930 yılları arası Kız İlköğretmen Okulu, 1949'dan sonra Jandarma Okulu olarak kullanılmıştır. Halk arasında Harbiye Kışlası olarak anılan bina askeri hizmetlerde kullanılmaktadır.

Belediye Binası

Saraya bağlı Osmanlı Devleti yönetimi, yerel sorunların giderilmesinde büyük güçlüklerle karşılaşmaktaydı. 1800'lü yılların başında Avrupa devletleriyle ilişkilerini güçlendiren Osmanlı Devleti, burada kent yönetiminde kendisi için yeni bir model olan belediye teşkilâtı ile tanıştı. 1854 yılında, İstanbul Beyoğlu altıncı dairesinde, meclis üyeleri arasında yabancı uyrukluların da bulunduğu ilk belediye teşkilâtı oluşturuldu ve belediye hizmetlerinin verilip verilemeyeceği denendi. Bilindiği kadarıyla müstakil olarak belediye teşkilâtı Edirne'de kuruldu.

Edirne Belediye Başkanlığı, 1867 yılında Vali Hurşit Paşa zamanında, vilâyet dâhilinde olan şehir ve kasabalarda teşkil olunacak Daire-i Belediye Meclislerinin düzenleme şekli ve memurlarının görevleri hakkındaki kanuna uyularak kurulmuştur. Edirne'nin ilk belediye başkanının kim olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, kaynaklar ilk belediye başkanı olarak 1867 - 1871 yılları arasında görev yapan Hayri Efendiyi göstermektedir. Kaynaklardan edinilen bilgilere göre, belediyenin kurulduğu yıllarda hizmet verebilecek bir binası bulunmamaktaydı. Bu nedenle, belediye teşkilâtı hizmetlerini bir süre şimdiki tümen binası yerinde bulunan Halil Paşa ve gümrük hanlarında sürdürmüştür. Zaman içinde, Edirne Belediyesi'nin, şimdiki hizmet binasının bulunduğu alanda iki katlı bir binaya taşındığı, ancak bu binaların hangileri olduğunun bilinmediği de kaynaklardan edindiğimiz bilgiler arasındadır.

Edirne Belediye Binası'nın inşaatına ait ilk girişim, belediye teşkilâtının kuruluşundan tam 31 yıl sonra yani 1898 yılında belediye başkanlığına seçilen Cezzar Dilâver bey tarafından yapılmıştır. 1898 yılında temeli atılan şimdiki Edirne Belediye Binası, iki yıl sonra 1900 yılında tamamlanmıştır. Projesi, Edirne Harbiye Okulu'nda öğretmen olup, aynı zamanda belediyenin mühendisliğini de yapan Nazif Akanlar tarafından çizilen belediye binası, bilindiği kadarıyla 5000 liraya mal olmuş ve paranın tümüne yakın kısmı Edirne halkından varlıklı kişilerin katkılarıyla sağlanmıştır. Aynı yıllarda Kaleiçi semtinin imar plânını hazırlamış olan Nazif Akanlar'ın, mevcut su yollarının iyileştirilmesi ve yeni tesisatın yapılmasında üstün gayretleri olmuştur.

Belediye binası, konum olarak tarihsel çekirdek diye tanımlayabileceğimiz, Eski Cami, Üç Şerefeli Cami ve Selimiye Camii üçgeninde, kenti ikiye bölen Talat Paşa asfaltının kuzeyinde yer almaktadır. Yiğma yapı tekniği kullanılarak bodrum, zemin ve birinci kat

²³ <http://www.vdb.gib.gov.tr/edirnevdb/kultur/konaklar.html>

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

olmak üzere, üç katlı inşa edilmiştir. Kendinden önceki yapılara saygılı, çağının gereksinimlerine yanıt verecek niteliklere sahip, aynı zamanda yönetim binası olduğunu hissettiren mimarisiyle, Edirne Belediye Binası kentteki anıtsal yapılar arasındaki yerini almıştır.

2.3 ULAŞIM

Edirne, Avrupa'yı Anadolu'ya, dolayısıyla Ortadoğu'ya bağlayan kara ve demiryolu üzerinde kurulmuş stratejik bir kenttir. İlde ulaşım demiryolu ve karayolu ile sağlanmaktadır. Havayolu taşımacılığı bulunmamaktadır.

Karayolu

Edirne, Kapıkule hudut kapısı ile Bulgaristan, Pazarkule ve İpsala hudut kapıları ile Yunanistan üzerinden Türkiye'nin Avrupa ile bağlantısını temin etmektedir. İlin Gelibolu-Çanakkale üzerinden Ege Bölgesi'yle, İstanbul üzerinden Anadolu ile karayolu bağlantısı bulunmaktadır. D-100 karayolu ve TEM Edirne'de son bulmaktadır. Ayrıca, Trakya'da en önemli devlet yolu olan D-100 karayolunu 6-10 km. arasında değişen mesafe ile kuzeyden izleyen yeni Trakya Otoyolu da (TEM) Edirne'yi Anadolu'ya bağlayan diğer önemli bir yoldur.

Edirne il hudutları dahilinde 763,5 km. karayolu ağı vardır. Bunun 275 km.'si devlet yolu, 418 km.'si il yolu ve 70,5 km.'si otoyoldur. Devlet yolları ve il yollarının tamamı asfalt kaplamadır. İl genelinde köylerin köy yol sorunu bulunmamaktadır. İl köy yolları ağı toplamı 2.534 km. olup; 792 km.'si asfalt, 965 km.'si stabilize, 114 km.'si tesviyeli yol ve 663 km.'si de ham yoldur. Ayrıca yeni bir güzergâh olarak tespit edilen 41 km. uzunluğundaki Edirne-Lalapaşa-Hamzabeyli Hudut Yolu projesi devam etmektedir.

Tablo 1. Kentin Önemli Merkezlere Olan Karayolu Uzaklıkları

Merkez	Uzaklık (Km)
KIRKLARELİ	62
TEKİRDAĞ	141
İSTANBUL	230
ANKARA	669
ÇANAKKALE	223
İZMİR	531
Lalapaşa	25
Süloğlu	34
Havsa	27
Uzunköprü	62
Meriç	84
İpsala	131
Keşan	111
Enez	178

Havayolu

İlde havayolu ulaşımı bulunmamaktadır. Edirne ilinin hava ulaşımı, en yakın İstanbul Atatürk ve Çorlu Havalimanlarından sağlanmaktadır.

Demiryolu

Edirne ili ulaşım imkânları açısından karayolundan sonra önemli potansiyel olarak demiryolu ulaşımını kullanmaktadır. Kapıkule sınır kapısı aracılığıyla Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan demiryolu hattı İstanbul Sirkeçiden başlayıp Edirne'ye kadar ulaşmaktadır. Bu hat Kırklareli il sınırlarında ikiye ayrılmakta bir hat Babaeski üzerinden Kırklareli'ne ulaşmakta; diğer hat Pehlivan köyü'ne kadar devam etmekte burada da ikiye ayrılarak bir hat Havsa ilçesi üzerinden Edirne ve Kapıkule'ye oradan Bulgaristan'a; diğer hatta Uzunköprü'ye oradan Yunanistan'a ulaşmaktadır.

Yolcu ve yük taşınımında kullanılan demiryolu ulaşımı ile ilgili TCDDY Edirne Gar Müdürlüğünden alınan bilgilere göre Edirne'den İstanbul'a yolcu taşımacılığı için her gün karşılıklı birer tren seferleri yapılmaktadır. Ayrıca yine her gün yurt dışı bağlantılı gidiş-

geliş tren seferleri ile yük taşınımında İstanbul bağlantılı karşılıklı 3'er tren seferleri yapılmaktadır.

Yarışma konusu olan Selimiye ve çevresi, Edirne kent merkezinde yer almaktadır. Alanın doğu kesimi Kıyık Caddesi, güney kesimi Talatpaşa Caddesi ve batı kesimi Hükümet Caddesi ile çevrilidir. Bu caddelerden Kıyık Caddesi kuzey yönünde devam ederek çevre yoluna, Talatpaşa Caddesi (eski adıyla D-100) ise doğu yönünde İstanbul yoluna, batı yönünde Kapıkule'ye bağlanır. Bahsi geçen bu caddeler kentin ana ulaşım arterleri olup, bu arterlerde özellikle trafik ve otopark sorunları görülmektedir. Yarışma alanı çevresinde düzenlenmiş otopark alanı olarak Selimiye Camii'nin batı kesimindeki alan ile güneyde Eski Cami çevresinde düzenlenen alan bulunmaktadır. Yarışma alanı kent merkezinde yer aldığından toplu taşıma açısından herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Toplu taşıma özel minibüs ve otobüslerle sağlanmaktadır.

2.4 DOĞAL YAPI ANALİZLERİ

2.4.1 Eğim Analizi

Edirne kenti kuzey-güney yönünde akan Tunca nehri batı-doğu yönünde uzanan Meriç nehirlerinin birleştiği noktada ve Tunca nehrinin yaptığı yayın çevresinde yer alan genelde fazla eğimli olmayan araziler üzerinde bulunmaktadır. Kent geneline hafif eğimli alanlar hâkimken, güneyden kuzey gidildikçe eğimler az da olsa artış göstermektedir. Kentin kuzeybatı ucu topografyanın en yüksek kesiminde; kuzey, batı ve güney etekleri ise yukarıda anılan nehir yataklarının düzlüklerinde bulunmaktadır. Bu düzlükler deniz yüzeyinden ortalama 0-50 m. yüksekliktedir. Kentin diğer kısımları genelde 50-100 m. arasındadır. 100 m. üzeri alanlar lokal olarak yoğunlukla kentin kuzey-doğu kesimindedir.

Yarışma alanı da kent geneli gibi düşük eğimli ve yükselti dilimlerinin fazla olmadığı arazi yapısına sahiptir. Eğimler güneyden kuzeye doğru artmaktadır. Yükselti dilimleri de eğimlere paralel özellik göstermektedir. Güneyde Eski Cami çevresinde yükselti 40-50m. arası, daha kuzeyde park alanında 51-60 m. arasında iken en kuzeyde Selimiye Camii'nin de bulunduğu kesimde 61-70 m. ye çıkmaktadır.

2.4.2 Jeolojik Durum

Edirne ili jeolojik yapısına baktığımızda metamorfik ve tortul kütlelerin Meriç Havzasında dağınık bir şekilde ele alındığını görmekteyiz.

Metamorfik Kütleler: Bunlar İstiranca masifini teşkil eder. İstiranca dağlarının çekirdeği, Paleozoik denilen 1.zamanına ait bir küttür. Metamorfik kütleler pliosende taşınma yolu ile meydana çıkmıştır. İstiranca masifinde gnays, mikaşist ve kuvarsit kütleleri bulunmaktadır.

Gnays: İnce ve iri feldispatlı olmak üzere ikiye ayrılır. İri olan, Yoğun dolayları ile güney doğusunda, ince olanları ise Devletliağaç köyü yönünde ve masifin kuzey batısında kalan sahada mevcuttur.

Mikaşist: Masifin güney batı yönünde kalan Devletliağaç köyü ve Kesikli ilçesi arasında kalan arazide, fazla altere olmuş mikaşistlere rastlanır.

Volkanik Kütleler: Volkanik kütleler petrografik karakterleri itibarıyla değişiklik arzederler. En çok rastlanan volkanik kütleler bazalt, andezit, andezik tüf, volkanik bres ve çok az olarak vitrofirdir. En çok Keşan çevresinde rastlanan bazaltlar, eosen flişi içinde, tabakalar konkordans şeklinde bulunur.

Tortul Kütleler: Kalker kütleleri İstiranca masifinin güney eteklerini takip ederek Lalapaşa, Pınarhisar, Vize ve Saray ilçelerini bir kordon gibi çevreler. Tortul kütleler deniz ve akarsu menşeli olarak ikiye ayrılır. Yegane karasal kalkerler tortul sedimentlerin en yaşlısıdır.

Jeolojik yapıyı Meriç Havzası içinde, özele indirgeyerek, yani Edirne ilini ele alarak incelersek toprak çeşitlerinin Edirne bölgesi içindeki dağılımı şöyledir: Lalapaşa civarındaki plato Eosen Devrine aittir. Arazi çimentosu kalker (kireçtaşı) olan ufak elemanlı yumuşak bir kum taşı (gre) ile bunun üzerinde sert kaba kalkerlerden müteşekkildir. Yörenin jeolojik yapısını tersiyer kuvarternere yaşlı birimler oluşturmaktadır. Yaşlıdan genç doğru şöyle sıralanırlar; Tersiyere ait Oligosen devrini Yenimuhacir Formasyonu, Üst Oligosen devrine ait Danişment Formasyonu, Pliyosene ait Ergene Formasyonu ve Kuvarternere ait Genç Çökeller yani Alüvyonlar oluşturmaktadır.

Yenimuhacir Formasyonu: Keşan İlçesi'nin kuzey kesiminde Yenimuhacir Köyü yakınlarında yüzlek verirler. Genellikle ince taneli elemanlardan(kil, silt, az kum taşı) oluşmuş sarı-kızıl kahve renktedir. Yer yer karbonatlı seviyelere rastlanır. Kil ağırlıklı olduğundan yörede yapılan su yapılarında (baraj, gölet vs.) geçirimsiz doğal yapı gereci olarak kullanılmaktadır. Ayrıca inşaat Sanayiinde tuğla-kiremit hammaddesi olarak kullanılmakta olup, formasyonun kalınlığı tahminen 600 m'dir.

Danişment Formasyonu: Yenimuhacir Formasyonu üzerinde geçişli olarak yer almaktadır. Kil- silt- kum ve çakıllı olan birim içerisinde, yer yer linyit oluşumlarına rastlanılmaktadır. Yer altı suyu bakımından zayıf akifer olarak bilinen bu formasyonun kalınlığı 300- 600 metre arasında değişmektedir.

Süloğlu Üyesi: Sarı, kahve renkli kum taşı, kil taşı, silt taşı ile yer yer kömür bantlarından oluşan birim Danişment Formasyonunun üyesi olarak kabul edilmiştir.

Ergene Formasyonu: Bu formasyon siltli, kumlu, çakıllı yer yer killi birimlerden oluşmaktadır. Formasyonun kalınlığı 100-500 metre arasında değişken olup, yapısı itibarıyla Trakya'nın akifer özelliğindeki en önemli yeraltı suyu bulunduran birimidir.

Alüvyon: Trakya yöresinde akarsu vadilerinde oluşmuş genç çökeller olup, kalınlıkları akarsuyun yatağının konumuna bağlı olarak değişir. 2 - 20 metre arasında kalınlık arz eden alüvyonlarda killi, siltli kum ve çakıl birimleri gözlenir.

Heyelan ve Deprem Durumu

Edirne kentsel alanı neojen ve alüvyon zeminlere oturur. Neojen zemin özellikle

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

eğimli alanlarda heyelan tehlikesi yarattığı için gereken tedbirlerin alınması, alüvyon zeminlerde ise su seviyesinin yüksekliği göz önüne alınarak yapı temellerinde mühendislik önlemlerinin alınması öngörülmektedir.

Edirne kentsel alanı neojen ve alüvyon zeminlere oturur. Neojen birimler kaya niteliğinde olup kumtaşı-silttaşı-kiltaşından oluşmuştur. Edirne merkez ve yakın çevresi genelde yerleşime uygun alanlar olarak değerlendirilmiştir. Alan 3. derece deprem bölgesindedir, bu nedenle tüm yapılarda deprem yönetmeliğinin uyulması gerekir. Meriç nehrinin yatağını Kuaterner formasyonu olan kil, kum, silt ve çakıldan oluşan alüvyal malzeme oluşturmaktadır. Edirne merkez ilçe çevresinde yer altı suyu pliosende 5-9 m'ler arasında 2-5 m. derinliğindedir. Bu seviyeler yaz aylarında düşmektedir. Meskûn kent dokusunun etrafını çeviren düzlük alanlar genellikle birinci sınıf topraklardır. Bu topraklar üzerindeki tehdit faktörleri yüksek taban suyu ve sel basması olarak belirlenmiştir. Sınırlı bir bölgede ve batı kesiminde parçalı bir topografya ve erozyon faktörü bulunmaktadır. Kent genelinde topraklar yağışa bağlı kuru tarım arazileri ve sulu tarım arazileridir. Toprak derinliği çok yerde 50 cm.'nin üzerindedir .

Edirne kenti imar plânlarına esas olacak jeolojik etüt raporlarından ilki 1973 tarihinde Bankası Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılmış olup; bu rapor 1984 yılında ilâve alanlar ile birlikte revize edilmiştir. Bu tarihten sonra 1994 yılında yine İller Bankası tarafından bazı ilâve alanlarda Jeolojik Etüt yaptırılmıştır.

2.4.3 İklimsel ve Meteorolojik Veriler

Marmara bölgesinin Trakya kesiminde bulunan Edirne hem Akdeniz ikliminin hem de orta Avrupa 'ya özgü kara ikliminin etkisinde kalan bir geçiş bölgesidir. Bölge; Karadeniz, Marmara ve Ege denizlerinin de etkisiyle zaman zaman ve yer yer farklı iklim özellikleri gösterir. Kışlar, Akdeniz iklimi etkisini gösterdiği zamanlarda ılık ve yağışlı, kara iklimi etkisi gösterdiği zamanlarda oldukça sert ve kar yağışlı geçmektedir. Yazlar sıcak ve kurak bahar dönemi ise yağışlıdır.

Tablo-2 Edirne İli İklimsel Verileri

Aylar	Ort. Sıcaklık (°C)	En Yük. Sıcaklık (°C)	En Düşük Sıcaklık (°C)	Ort. Oransal Nem (%)	Günlük En Çok Yağış (mm)	Ort. Yağış (mm)	Güneşlenme Saat-dk/Gün	Ort. Yağışlı Gün Sayısı
Ocak	2,2	20	-22,2	81	52,5	59,6	2,31	12,6
Şubat	3,9	23,2	-18,9	77	58,2	50	3,42	10
Mart	7,2	28	-13,5	73	44,7	48	4,42	9,5
Nisan	12,7	33,5	-2,3	68	53,4	50,6	6,34	9,9
Mayıs	17,8	37,1	0,6	67	91,5	47,7	8,22	10,6
Haziran	21,9	39,3	6,7	62	81,3	48,2	9,42	8,8
Temmuz	24,4	41,5	8	57	51,8	30,3	11	5,6
Ağustos	23,9	40,8	8	57	108,4	21,7	10,29	4,1
Eylül	19,6	37,8	0,2	63	75,1	33,2	8,13	4,3
Ekim	14,1	35,8	-3,7	72	110	54	5,46	7,6
Kasım	9,1	26,3	-11,2	80	67,1	69,3	3,24	11
Aralık	4,5	20,8	-17,1	83	84,1	73,2	2,26	13,1
Yıllık	13,4	41,5	-22,2	70	110	585,9	6,24	107,1

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

Yukarıdaki tabloda yer alan ölçüm değerlerine göre yılın en sıcak değeri 42,2 °C olarak tespit edilmiştir. Ocak ayında da en düşük değer -9,6 °C olarak bulunmuştur. Temmuz ayında max. sıcaklık ortalaması 35 °C, Ocak ayında da 5,3 °C ile min. sıcaklık ortalaması değeri tespit edilmiştir.

Yağışların yıl içinde düzenli olarak dağıldığı merkez ilçede, yıllık ortalama yağış miktarı 599,3 mm/kg'dir. Merkez ilçede en çok yağış, kasım, aralık ve ocak aylarında düşmektedir. Edirne ilinde yağış türü genelde yağmur şeklindedir. Yıllık toplam 418,99 mm/kg' dır. Yıllık ortalama yağış miktarı 34,91 mm/kg'dir. Yağışın en fazla olduğu ay 61,8 mm/kg ile Kasım ayı, en az olduğu ay ise 0,8 mm/kg ile Temmuz ayıdır. Yıl içerisinde; 4 gün kar ile örtülü, 32 gün sisli ve 48 gün de kırağı olayı görülmüştür.

Ortalama rüzgar hızının 2.9 m/sn olduğu Edirne'de hakim rüzgar, yıl içerisinde toplam 4018 kez esen kuzey rüzgardır. Bunu, kuzey-kuzeybatı ve güneydoğu rüzgarları izlemektedir. Edirne'de en hızlı rüzgar saniyede 28.9 m hızla esen güney rüzgardır.

Mikroklima bölgeleri

Edirne ilinde Meriç Nehri ve ormanlık alanları kısmi mikro klima bölgesi olarak kabul edebiliriz. Marmara ve Meriç Havzalarında yer alan Edirne İli genel nemlilik indislerine göre de yarı nemli iklim tipine girmektedir. İlin Güneyinde ve Ege Denizi Saroz Körfezinde yer alan Enez İlçesi ve sahil şeridinde Akdeniz iklimi hüküm sürmekte olup, yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer.

Bitkisel üretim açısından önem taşıyan Ergene Havzası'nda ise sert bir kara iklimi egemendir. Çevresi dağlarla sınırlı olan bu yörenin denizlerden gelen yumuşatıcı etkilere kapalı olması bu iklim yapısını ortaya çıkarmaktadır.

İl genelinde köyler üzerinden mikro klima arz eden rakım farkı dolayısıyla gerek ağaçlandırma gerekse yükseklik bakımından Uzunköprü İlçesinde Süleymaniye Köyü ile Meriç ve Ergene Nehirlerinin İlçe sınırları içerisinde bulunmasından ötürü, bu yerlerde nem ve rutubet oranı değişikliği gözlenmekte olup, bu yerlerde nem ve rutubetten dolayı ilçe iklimi yer yer etkilenmektedir.

2.5 NÜFUS ve SOSYAL YAPI

2.5.1 Nüfus Yapısı

Edirne tarihin her döneminde nüfus bakımından önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Osmanlı İmparatorluğunun ikinci başkenti olan kent, Cumhuriyet döneminde de sınır kenti olmasından dolayı önemli nüfus yerleşmelerine sahip olmuştur. 1927 yılında 35.000 kişi olan kent nüfusu 2008 yılında 138.222 kişiye ulaşmıştır. Kapıkule sınır kapısının açılması, ulaşım ve çalışma imkânlarının artması, iskân politikaları, askeri kurumlar başta olmak üzere diğer resmi kurumların varlığı ile özellikle Trakya Üniversitesinin kurulması nüfusun 80 yılda %400 oranında artmasına yol açmıştır. Son 20 yıllık periyoda bakıldığında Edirne kentinin benzer kentlere oranla nüfusunun hızlı bir biçimde arttığı gözlemlenebilir. Bu dönemde merkez ilçenin kent nüfusu artarken kır nüfusu azalmaktadır. Ancak, kır nüfusunda 20 yıllık periyotta yaklaşık 7000 kişilik azalma görülürken, kent nüfusunda yaklaşık 35.000 kişilik artış meydana gelmiştir. Bu durum Edirne kentinin çok büyük oranda il dışından göç aldığı göstergesidir.

Tablo.3 Edirne Merkez İlçe Nüfus Gelişimi

İlçe	1990			2000			2008		
	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır
Merkez İlçe	124.361	102.345	22.016	140.830	119.298	21.532	153.199	138.222	14.977

Kaynak: TÜİK (2008)

Dönemler itibariyle kentin nüfus yapısındaki artışlar göz önüne alınarak yapılan nüfus projeksiyon sonuçlarına göre kentteki nüfus artış hızının devam edeceği ve 2025 yıllarında Edirne kentinin 200.000 kişilik nüfusa ulaşacağı öngörülmektedir.

Edirne kenti nüfus yapısında genç nüfusun ağırlığı bulunmaktadır. 0-4 yaş grubuna bakıldığında erkek çocuk sayısında doğumdan gelen bir fazlalık görülmektedir (erkek çocuklar tüm nüfusun %3,223 ünü; kız çocuklar %3,160'ını oluşturmaktadır.). Erkek nüfustaki bu fazlalık üst yaş gruplarına doğru nispi olarak devam etmekte, 20-24 yaş grubunda kente dışarıdan görevli gelenlerle doruk noktasına çıkmaktadır.

Edirne kentindeki yaş grupları

0-14 yaş grubu: %20,98

15-64 yaş grubu: %73,02

60+ yaş grubu: % 5,99

20-24 yaş grubunda erkek nüfus tüm nüfusun %9,660 ını; kadın nüfus ise %5,040 ını oluşturmaktadır. 60 yaş üstü nüfusta ise kadın nüfus oransal olarak fazlalaşmaktadır. Tüm nüfusa bakıldığında; erkek nüfus oranının % 52,42; kadın nüfus oranının % 47,58 olduğu tespit edilmiştir. Edirne kentinde doğurganlık çağındaki her 1000 kadına 195 çocuk düşmekte, çalışabilir her 100 kişiye ise 37 kişi düşmektedir. Edirne kentinde her 100 kadına 110 erkek düşmektedir.

2.5.2 Sosyal Yapı

Edirne, tarih boyu farklı dinlere ve kültürlere barınak olmuş bir kenttir. Bu yüzden Edirne sadece Müslüman ve Türk tarihi dünyasında değil, tüm dünya tarihinde önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Devletine 92 yıl başkentlik yapmış ve 18. yy başlarına kadar da ikinci başkent niteliğini korumuş, tarihi eserleriyle Müze Kent konumunda olan bir yerleşimdir. Kentte çok sayıda Müslüman-Türk eserinin yanısıra diğer dinlere ait eserler de varlıklarını sürdürmektedir. (İtalyan Kilisesi, Bulgar Kilisesi, Sinagog vb.)

Tarihsel potansiyele sahip kentin sosyal yapısı bu potansiyele paralellik gösterecek şekildedir. İl genelindeki yüksek okuma yazma oranı-okullaşma oranı, eğitim, sağlık imkânları, konutların konfor durumu, gelir düzeyi vb. bu paralelliğe örnek teşkil eden sosyal yapı değişkenleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihinin bütün devirlerinde önemini yitirmemiş olan bu kentin sosyal yapısı son yıllarda özellikle dışardan gelen nüfusun etkisiyle yavaş yavaş bozulmaya başlamış, tarihi kimlik bilincinin yerini ranta dayalı bilinçsizlik almıştır. Bu bozulmaya karşın kent sahip olduğu yüksek potansiyellerinin etkisiyle görece diğer kentlere nazaran gelişmiş bir sosyal yapıya sahiptir. Kent halkının park ve spor alanı, eğlence, sosyal ve kültürel tesisleri kullanma sıklığı oldukça yüksek düzeydedir.

Edirne kentinde yerli nüfus ve kamu hizmeti için dışardan gelenler kendi aralarında heterojen bir yapı oluştururken, bunların dışındaki gruplar özellikle "Roman vatandaşlar" içe dönük, homojen bir sosyal yapılaşma göstermektedir. Kendi aralarında kuvvetli bir

dayanışma ve komşuluk ilişkileri bulunmakta olup, yaşam tarzları, örf ve adetlerini devam ettirmektedirler. Bu yaşam tarzlarını da mekâna yansıtarak, mevcut kentsel dokudan farklı mekânlar meydana getirmektedirler. Fiziksel yönden yeterli düzeyde olmayan bu mekânlar kentin önemli şehircilik sorunlarından. Yerde yapılan çalışmalarda özellikle Menzilahır mahallesinde bu sorunlar yoğunlaşmaktadır.

Bu sosyal grubun dışındaki gruplarda ise bu tür mekânsal farklılaşmalar bulunmamaktadır. Üst gelir grubu, kamu hizmetinde çalışanlar ve öğrenciler kentin doğu kesiminde kooperatif şeklinde gelişen ve görece konfor durumu yüksek konut alanları ile ticari merkez etrafında yerleşme eğilimi gösterirken sosyal yapının diğer kesimleri farklı mahallelere dağılmış durumdadır. Ancak alt gelir grupları özellikle Menzil ahır mahallesi ile batı kesimde yer alan Yıldırım Beyazıt, Yıldırım Hacısarraf ve Yeni İmaret mahallelerinde yer seçmişlerdir

Edirne kenti, il genelinde ve hatta bölgede görülen yüksek okuma yazma oranına sahiptir. Kentte okuma yazma oranı %92,81'dir. Erkek nüfusta bu oran %95,84'e çıkarken, kadın nüfusta okuma-yazma oranı %89,46'ya düşmektedir

2.6 YERLEŞİM ALANLARI

Edirne kenti 24 mahalleden oluşmaktadır. Bu mahalleler arasında en yüksek nüfusa sahip mahalle 10.670 kişi ile Fatih Mahallesi; en düşük nüfusa sahip mahalle 1798 kişi ile Sabuni mahallesidir. Yüzölçümlerde ise en büyük 336 hektar ile Şükrü Paşa Mahallesi, en küçük 12 hektar ile Yancıkçı Şahin mahallesidir. Nüfus yoğunluğunda ise 358 kişi/hektar ile Medrese Alibey Mahallesi en yüksek yoğunluğa sahipken, 10 kişi/hektar ile İstasyon mahallesi en düşük nüfus yoğunluğunun görüldüğü mahalle olmaktadır.

Bu yarışma projesinin konusu olan alan Selimiye Camii ve çevresi Meydan Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mahalle özellikle tarihi yapıları ve ticari aktivite yoğunluğu ile karşımıza çıkmaktadır. Mahalle yaklaşık 25 hektarlık bir yüzölçümüne sahip olup 3300 kişinin yaşadığı tespit edilmiştir. 132 kişi/hektarlık nüfus yoğunluğu ile orta yoğunluktaki mahalleler arasında yer alır.

Edirne kenti konut gelişimi açısından dışarıdan gelen nüfus eğilimine paralel olarak gelişme göstermiştir. Bu gelişmeler eski kent merkezinin doğusunda E-5 karayolunun kuzeyinde 1970 li yıllardan itibaren kooperatifleşme şeklinde olmuştur. Konut gelişiminin tamamı bu kesimdedir değerlendirilmesinde bulunulabilir.

Yerde yapılan arazi kullanım çalışmasına göre kentte yaklaşık 583 hektar (5.830.967 m²) konut alanı bulunmaktadır. Buna göre kent genelinde brüt nüfus yoğunluğu yaklaşık 200 kişi/hektar olmaktadır. Mahalleler bazında nüfus yoğunluğu değerlendirilmesinde bulunulursa eski yerleşmeler olan Medrese Alibey, Yancıkçı Şahin, Dilâver Bey, Mithat Paşa gibi mahallelerde ortalama yoğunluk değerlerinin üzerinde yoğunluklarla karşılaşılmaktadır. Bu mahallelerde konutların gelişimi yatay zeminde alternatif olmadığı için düşeyde gerçekleşmiş, bu alanlara olan yerleşme eğilimleri azalmadığı (kent merkezi faaliyetleri bu alanlar üzerindedir.) için yüksek katlı konutlar ve yoğunluk artışı oluşmuştur. Kentin batı kesiminde bulunan ve alt gelir gruplarının yerleşme eğilimi gösterdiği Yıldırım Beyazıt, Yıldırım Hacısarraf ve Yeni İmaret mahallelerinde konut gelişimi yok denecek kadar azdır. Kentsel gelişmeyi sağlayan

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

yatırım araçlarının doğu kesiminde oluşması bu mahallelerin gelişim göstermemesinde en büyük etken olmuştur.

Edirne kentinde konut yapısını ekonomik koşullar ve yaşam alışkanlıkları belirlemektedir. Kentin diğer kesimlerine nazaran farklı bir sosyal yapılaşma gösteren Roman vatandaşlarımızın yaşadığı yerleşim birimi kentin konut kalitesi, konfor düzeyi ve çevre düzenlemesi açısından en geri kalmış kesimdir. Bunun dışında gelir düzeyi düşük olan kesimlerin yaşadığı Yıldırım Beyazıt, Yıldırım Hacısarraf, Yeni İmaret ve İstasyon mahallelerinde de konut kalitelerinde ve konfor durumunda geri kalmışlık gözlemlenmektedir. Yeni gelişen ve nispeten gelir düzeyi yüksek kesimlerin yaşadığı doğu yönündeki mahallerde yer alan konutların kaliteleri ve konfor durumları kentin diğer mahallelerindeki konutlardan daha iyi durumdadır.

Edirne'nin karakteristik konut yapısını oluşturan, tarihi ve mimari değerleri yanında görsel olarak da önem arz eden sivil mimari örnekleri (Edirne evleri) eski yerleşim yeri olan mahallelerde görülse de yoğunlukla sit alanı olan Kaleiçi ve çevresinde bulunmaktadır. (Mithat Paşa ve Dilâver Bey Mahalleleri) Bu yapılar zaman içinde bakımsızlık, ilgisizlik ve yanlış koruma politikaları sonucu yok olmaya başlamıştır. Son yıllarda özellikle kamunun eliyle yapılan müdahaleler (restorasyon vb.) olumlu etki göstermiş, yok olma sürecini yavaşlatmıştır. Edirne evleri genelde tek veya iki katlı, taşıyıcı sistemleri ahşap-karkas olup duvarlar hımsız dolgu tekniğinde yapılmıştır. Her evin

girişi komşuluk ilişkileri göz önüne alınarak doğrudan sokağa açılmakta, bahçeler konutların arkasında yer alarak mekânsal dokuyu oluşturmaktadırlar. Yapılar "karniyarik plân" şemasına sahiptir. Orta sofanın iki yanına odalar, diğer kenarlarında merdiven ve balkon yer almıştır. Giriş ve üst kat plânları aynıdır. Duvarların iç mekâna bakan kısımları bağdadi sıvalı olup, üzeri barok üslûplu bezemelidir. Dış duvar iç boşlukları, kerpiç ve harman tuğlası ile dolgu (hımsız) olarak örülmüştür. İç bölme duvarlarının her iki yüzü bağdadi sıvalıdır.

Bu konutlar dışında kentin diğer kesimlerinde ise ekonomik gelişmeye bağlı olarak konut kalitesi değişmektedir. Gelir düzeyi düşük yerleşimlerde konutlar genelde tek katlı, kalitesiz ve konfor durumları (elektrik, su, banyo, wc.) eksik durumda iken gelir düzeyi yüksek olan kesimlerde konutların kat yüksekliği artmakta buna bağlı olarak kalite ve konfor durumları artmaktadır. Konutların kalitesi ve konfor durumları çevresini de etkilemekte kullanım mekânları buna göre şekillenmektedir.

Kentte hane halklarının %60,12'si kendi evinde oturmaktadır. Kiracı olanların oranı %26,52'dir. Kentteki kamu ve askeri kuruluşların varlığı nedeniyle %5,67 oranında lojmanda oturan hane halkı bulunmaktadır. İl genelindeki %71'lik ev sahipliği oranı Edirne kentinde düşmektedir. Bunun en önemli nedeni kamu kesiminin fazla olması ve üniversitenin varlığıdır. Bu unsurlar dışarıdan nüfus getirmekte ve bu da kiracılık oranını artırmaktadır.

Kent genelinde ekonomik gelişmişlik ve çalışma alanları yer seçimine paralel olarak gelişim gösteren doğu kesiminde yer alan mahallelerdeki konutların kat yükseklikleri ortalama 5-7 kat iken batıya gelindikçe ekonomik gelişmişlik gibi kat yükseklikleri de azalmaktadır. Batı kesiminde yüksek katlı konutları kamu lojmanları oluşturmaktadır.

Kent merkezinde ticaretin gelişimi ve sit alanının meydana getirdiği kısıtlamalar konutlaşma oranını azaltmaktadır. Zaman içinde merkezde yer alan mahallelerdeki konutlar genel eğilim neticesinde ticari işletmeye dönüşmüştür (özellikle Sabuni mahallesi vb.) Bu mahallelerde gece- gündüz nüfusları arasındaki fark çok büyük oranlardadır.

2.7 EKONOMİK YAPI

Edirne ilinin ekonomisi tarım ağırlıklıdır. Bununla birlikte ilin Avrupa'yı İstanbul ve Ortadoğu'ya bağlayan karayolu ve demiryolu üzerinde olması, tarım dışı etkinliklerin gelişmesini sağlamıştır. İl tarımında ağırlık bitkisel üretimde olup, hayvancılık bitkisel üretimden sonra gelmektedir. Ekilen bitkiler arasında sanayi bitkilerinden ayçiçeği ve tahıllardan buğday büyük önem taşımaktadır. Yine özellikle Meriç boylarında ekilen çeltik ve yetiştirilen meyve ve sebze ilin başlıca ürünleridir. İlin yapısına çoğunlukla küçük ve orta büyüklükteki işletmeler egemendir. Edirne'de hayvancılık yıllardan beri geleneksel bir şekilde bitkisel üretimin yanında ek bir faaliyet kolu olarak yürütülmektedir. Edirne'deki tarımsal işletmelerin % 1,5 gibi küçük bir oranında yalnızca hayvancılık yapılırken, % 70,3 gibi büyük bir oranında bitkisel üretim ve hayvancılık birlikte yapılmaktadır.

Edirne maden varlığı bakımından zengin değildir. İl sınırları içerisinde altın, gümüş, bentonit, florit, fosfat, manganez, perlit ve çimento hammaddesi rezervleri bulunmaktadır. Madencilğin Edirne ili ekonomisinde önemli bir yeri bulunmamaktadır. Bu sektörde istihdamın düşüklüğü de ilde önemli bir faaliyet kolu olmadığını göstermektedir.

Edirne ili ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olup, sanayileşme düzeyi düşüktür. Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde tarıma dayalı sanayinin egemen olduğu Edirne'de, imalât sanayii süt, buğday, çeltik ve ayçiçeği gibi tarımsal ürünleri işleyen sektörlerde gelişmiştir. Edirne ilinde 2002 yılı itibarıyla organize tesis niteliğinde 162 adet sanayi kuruluşu bulunmaktadır.

Edirne'de toplam 1.448 işyeri kapasiteli ve 2'si Merkez ilçe ve 4'ü Keşan, Uzunköprü, Meriç ve Havsa ilçelerinde olmak üzere toplam 6 adet Küçük Sanayi Sitesi faaliyettedir. Toplam 159 işyeri kapasiteli Uzunköprü II. Küçük Sanayi Sitesi ve Süloğlu ilçesinde 2 adet Küçük Sanayi Sitesi inşaatı devam etmektedir.

Edirne'de sanayinin gelişmesine büyük katkı sağlanması, sanayinin ihtiyaç duyulduğu alanlarda uygun altyapı ve çevre imkânlarının yaratılması, kentsel gelişmeyi yönlendirebilecek yerel girişimci ve ortaklıklar tarafından, orta ölçekli sanayi imalâthanelerinin kurulup geliştirilmelerinin sağlanması ve son yıllarda artan kırsal ve kentsel göçün önüne geçilerek yoğun işsizlik potansiyeline istihdam alanları yaratılması amacıyla 5.000, 7.500, 10.000 ve 15.000 m² büyüklüğünde 63 adet sanayi parseli olarak plânlanan Edirne OSB, Süloğlu İlçesi, Domurcalı Köyü sınırları içinde yapılmış ve arsa tahsislerine başlanmıştır.

Edirne kenti sanayi sektörü bakımından çok gelişmiş durumda değildir. Tüm il genelinde olduğu gibi kentte de 1970-1976 dönemlerinde (Bu dönemde Edirne Kalkınmada Öncelikli İldir) hızlı bir sanayileşme olmuş, ancak, 1976 yılından sonra bu gelişme durmuştur. Bu gelişmenin durmasında Edirne'nin Kalkınmada Öncelikli İl durumundan çıkarılması yanında İstanbul'un batı kesiminde yer alan Çorlu ve Çerkezköy gibi yerleşimlerde sanayi sektörünün gelişim göstermesidir.

Sanayi İl Müdürlüğünden alınan bilgilere göre Edirne Kentinde organize tesis niteliğinde 24 sanayi kuruluşu bulunmaktadır. Bu sanayi kuruluşlarına toplam 3393 kişi çalışmaktadır. Sanayi kuruluşlarında en büyük istihdam 896 çalışanla Modavizyon Tekstil Sanayi kuruluşundadır. Kentte Tekstil sektörü en gelişmiş sanayi grubu olmaktadır. Bu grubu gıda ve madencilik sektörleri izlemektedir. Yerinde yapılan arazi

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

kullanım çalışmaları sonucunda Edirne kentinde toplam 130 hektarlık sanayi alanı bulunduğu tespit edilmiştir. Kentte organize nitelikli sanayiler dışında 2 adet Küçük Sanayi Sitesi bulunmaktadır.

Edirne kenti genel idari hizmetler açısından oldukça gelişmiş durumdadır. Kentte genel idari hizmet sunan 71 adet resmi kurum bulunmaktadır. Kentte bakanlıkların taşra teşkilâtları bulunmaktadır. Bu teşkilatlar arasında Valilik, Tümen komutanlığı, MİT Bölge Daire Başkanlığı, Belediye ve diğer resmi kurumlar bulunmaktadır.

Kentte önemli bir kamu hizmeti veren Belediye teşkilâtı kent merkezindeki tarihi binasında faaliyet göstermektedir.

Kentte genel idari hizmetlerde faaliyet gösteren eğitim ve sağlık tesisleri bulunmaktadır. Kentte kamuya ait toplam 31 adet ilköğretim okulu 15 adet Lise ve 4 adet özel okul bulunmaktadır. Bu okulların dışında kentin eğitim faaliyetinde ve ekonomik gelişiminde önemli bir yer tutan Trakya Üniversitesi bulunmaktadır. 1982 yılında kurulmuş olan üniversitede, 5 tanesi Edirne Kent merkezinde olmak üzere toplam 8 fakülte, 7 yüksekokul ve 1 Devlet Konservatuvarı yer almaktadır.

Edirne kenti sağlık tesisleri ve verilen hizmetler açısından orta gelişmiş bir kenttir. Kentte kamuya ait 4 hastane ve 8 sağlık ocağı bulunmaktadır. Bunun dışında kentte 1

adet özel hastane hizmet vermektedir. Kamuya ait toplam 12 sağlık tesisinde 279 uzman doktor, 376 doktor 11 diş doktoru bulunmaktadır.

Kentin bir sınır yerleşimi olması, ulaşım imkânlarının fazla olması vb. nedenlerden dolayı ticaret sektörü oldukça gelişmiş durumdadır. Kentin ticari faaliyetine yön veren kuruluşlar (2000 yıl sonu verilerine göre); 2841 üyeli Ticaret ve Sanayi Odası, 468 üyeli Ticaret Borsası, 1075 ortaklı Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, 969 adet şirket (75 kollektif, 71 anonim, 823 limited şirket) 381 çeşitli amaçlarla kurulmuş kooperatiflerdir.

Yarışma alanı ve yakın çevresindeki ticaret akslarının, Hükümet Caddesi, Eski Londra Asfaltı, Saraçlar Caddesi, Balıkçı Pazarı Caddesi, Tahmis Meydanı çevresi ve Eski İstanbul Caddesi boyunca, lineer bir şekilde geliştiği görülmektedir. Eski İstanbul Caddesi'nde ağırlıklı olarak mobilyacılar, bu caddeden ayrılan "Terziler Sokağı'nda ise terziler bulunmaktadır. Saraçlar Caddesi'nde ticaret türünün çeşitlendiği görülmektedir. Bu cadde kent merkezinin can damarı durumundadır. Mumcular Sokak'ta bulunan kömürcülerin ve yeme-içme mekânlarının köhnemiş yapılarda yer aldığı görülmektedir. Tahmis Meydanı ve çevresinde yeme-içme mekânları, giyim mağazaları gibi ticaret birimleri yoğunlaşmaktadır. Londra Asfaltı'nın iki yanında oto alım-satım, kargo, banka, bakkal, büro gibi ticaret ve hizmet birimleri bulunmaktadır. Avukatlık, mimarlık büroları, serbest muhasebe gibi hizmet birimleri, çoğunlukla pasajların içinde ya da ticaret akslarının arka kesimlerinde, konutlarla iç içe olarak yerleşmişlerdir. Dilâverbey Mahallesi'nde bulunan pazar alanı, haftada 2 gün hizmet vermekte ve halk buradan alış-veriş yapmayı tercih etmektedir. Talatpaşa Mahallesi'nde hâl bulunmaktadır. Selimiye Camii ve yakın çevresinde ise genelde gıda ve hediyelik eşya satışı ağırlıktadır.

2.8 YARIŞMA ALANI ve YAKIN ÇEVRESİNE İLİŞKİN ANALİZLER

2.8.1 FİZİKSEL YAPI ANALİZLERİ

2.8.1.1 Arazi Kullanımı

Proje yarışmasına konu olan Kentsel Tasarım alanının büyüklüğü yaklaşık 24 hektardır. Mevcut durumda kentsel tasarım alanı üzerinde Selimiye Camii ve bahçe alanı, arasta çarşısı, açık sergi alanı, hamam, mezarlık, Üç Minareli cami, park alanı, otopark, ticari alanlar, tarihi belediye binası ve belediye hizmet alanı ile Eski Cami, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Orduevi, Valilik ve Kültür Bakanlığına bağlı iki adet Müze Alanı, Trakya Meslek Lisesi, Kurtuluş İlköğretim okulu ve Merkez Anaokulu, Halk Eğitim Merkezi, Trakya Üniversitesi birimi, Belediye Hizmet birimleri, Resmi Kurum (Tredaş), Özel hastane, iş merkezleri ve ticari işletmeler ile konut alanları yer almaktadır.

Tablo-4 Kentsel Tasarım Alanı*

Kullanım	Alan (m ²)
Selimiye Cami Alanı	20.200
Belediye Binası	4.800
Belediye Hizmet Alanı	1.350
Park	37.250
Diğer Cami Alanları	17000
Hamam Alanı	2.750
Açık Sergi Alanı	3.500
Mezarlık	600
Otopark	7.200
Ticaret	15.650
Askeri Alan	13.900
Eğitim Tesisleri Alanı	15.000
Hastane	2.790
Müze Alanları	5.700
Resmi Kurum	1.800
Konut Alanı	38.800
Yollar	51.710
Toplam	240.000

* Değerler yaklaşık olarak verilmiştir.

2.8.1.2 Mülkiyet Analizi

Kentsel tasarım projesi yapılacak alanda en önemli mülkiyetler Sultan Selim Vakfı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Belediye ve Maliyeye ait arazilerdir. Alan içinde bulunan küçük cami mülkiyetinin bir kısmı da bu cami için kurulmuş vakfa aittir.

Selimiye Camii ve bahçesi Sultan Selim Vakfı mülkiyetindedir. Yüzölçümü yaklaşık 19. 560 m²'dir. Selimiye Camii'nin kuzey kesimindeki hamam ve taş odalar ile güneyindeki Arasta Çarşısı, Üç Minareli cami, Eski cami ve Arasta mülkiyeti ise Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndedir. Bu mülkiyetin büyüklüğü 30.000 m²'dir. Alan içerisinde yüzölçümü açısından en büyük mülkiyet Belediyeye aittir. Belediye binası ve hizmet alanı, parklar, mezarlık alanı, otopark alanı ve ticari alanların bir kısmı belediye mülkiyetinde olup toplam 30.900 m²'lik büyüklüğe sahiptir. 15.600 m²'lik Maliyeye ait araziler üzerinde ise Selimiye'nin kuzeyindeki açık sergi alanı ile güneydeki ticari işletmeler yer almaktadır.

Tablo-5 Mülkiyet Durumu*

Mülkiyet	Alan (m ²)
Sultan Selim Vakfı	19.560
Vakıflar Genel Müdürlüğü	30.000
Belediye	30.900
Maliye	15.600
Cami Vakfı	419

* Şahıs arazileri değerlendirme dışı bırakılmıştır.

2.8.1.3 Kat Adetleri Analizi

Yarışma alanı ve çevresinde Selimiye Camii'nin silüetine aykırı yapı yapılmamasına yönelik imar kısıtlamasından ve alanın kentsel sit alanı olmasından dolayı kat

yükseklikleri çok fazla değildir. Tasarım projesi yapılacak alanda anıtsal yapıların dışında, park alanı içerisindeki ticari yapılarda kat yüksekliği tek kat, çevredeki konut yapıları 2-3 kattır. İstisna olarak alanın kuzey kesiminde Yeni sokağa cepheli iki adet apartman ile alanın güneyindeki Orduevi ile Özel Hastane yapılarında yükseklikler 4-5 kata çıkmaktadır.

2.8.1.4 Ulaşım İlişkileri Analizi

Bu yarışmaya konu olan Selimiye ve çevresi, Edirne kent merkezinde yer almaktadır. Alanın doğu kesimi Kıyık Caddesi, güney kesimi Talat Paşa Caddesi ve batı kesimi Hükümet Caddesi ile çevrilidir. Bu caddelerden Kıyık Caddesi kuzey yönünde devam ederek çevre yoluna, Talatpaşa Caddesi (eski adıyla D-100) ise doğu yönünde İstanbul yoluna, batı yönünde Kapıkuleye bağlanır. Bahsi geçen bu caddeler kentin ana ulaşım arterleri olup, bu arterlerde özellikle trafik ve otopark sorunları görülmektedir. Yarışma alanı çevresinde düzenlenmiş otopark alanı olarak Selimiye Camii'nin batı kesimindeki alan ile güneyde Eski Cami çevresinde düzenlenen alan bulunmaktadır. Yarışma alanı kent merkezinde bulunduğundan toplu taşıma açısından herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Toplu taşıma özel minibüs ve otobüslerle sağlanmaktadır.

2.8.2 YARIŞMA ALANINI KAPSAYAN YÜRÜRLÜKTEKİ İMAR PLÂNLARI

2.8.2.1 Edirne Kenti İmar Plânlama Süreci

Edirne kentinin bilinen ilk plânı 1900 yılında Kaleiçi mevkiinde yapılmıştır. Söz konusu plân Cezzar Dilâverbey başkanlığı zamanında, belediye mühendisi olarak çalışan Nazif Akanlar tarafından yapılmıştır. Bu tarihten sonra 1963 yılında kentin 1/5000 ölçekli nazım plânı ve 1966 yılında ilk uygulama imar plânı yapılmıştır. 1968 yılında yapılan Selimiye çevresinin mekânsal düzenlemesini içeren 1/500 ölçekli plândan başka 1975 yılında yapılan İlave imar plânı bulunmaktadır. Aşağıda söz konusu bu plânlar hakkında kısa bilgi verilmiştir.

1963-1966 Plânları

İller Bankası tarafından emanet usulü ile yapılan 1963 nazım imar plânına uygun hazırlanan 1966 plânı, yaklaşık 823 hektarlık alanda; 1995 yılı nüfusu 65.000 olacak

varsayımıyla hazırlanmış, ancak kentin gelişmede öncelikli iller arasında bulunması ve ulaşım bakımından sanayi için çekici bir yer olması, hızlı kentleşmeye yol açmış ve 1966 plânlarını yetersiz bırakmıştır. Bu olumsuz etki 1966 uygulama plânını nazım plân kararlarından kopuk, donatım dengesi bozuk bir hale getirmiş, ayrıca plân alanının 2/3'ünü kapsayan sit alanı uygulama plânını işlemez hale getirmiştir.

Selimiye Çevresi Plânı

1968 yılında, mimar Yurdanur Sepkin'in müellifi olduğu, yarışma ile elde edilen plânla getirilmiş bulunan kararlardan, alan düzenlemesine ilişkin olanların sınırlı bir bölümü uygulanmış, yapılara ve yeni yol açma önerilerine ilişkin olanlar gerçekleştirilmemiştir.

1975 İlave İmar Plânı

Kentin doğu kesiminde sanayi bölgesini de içeren bu imar plânının 120 hektarlık alanı konut yerleşmesine ayrılmış ve 30.000 nüfus için plânlanmıştır. Yapı düzeni bakımından

iki ve üç kat olarak, büyük ölçüde gecekondulu bölge olarak plânlanmış bu alanda kooperatiflerce 6 kat blok binalar yapılmıştır. Yerleşme arada yeşil bir tampon bölge olmaksızın sadece yolla sanayi bölgesinden ayrılmıştır. İlave plân yapılan alanı eski dokuya, kuzeyde Buçuktepe mezarlığı ile başlayan, eğitim kurumları, spor alanları ve yeşil alan oluşumları kullanımlar bağlamaktadır. İlâve plân Belediye tarafından Mimar Yusuf Küçüköğlü'na yaptırılmıştır.

1984 İmar Plânı

Önceki plânlarının mekânsal kararlarının uygulamaya yön verememesi ve bazı yönlerden eksik kalması ayrıca söz konusu plân üzerinde çok fazla değişikliklerin yapılması sonucunda 1984 yılında İller bankası öncülüğünde 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar plânları hazırlanmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar Belediye Meclisi'nce etaplar halinde onanmıştır.

1984 yılında Mimar Ahmet Uzel tarafından hazırlanan plân yaklaşık 1000 hektarlık meskûn saha içerisinde 500 hektarlık bir ilâve alan ile yaklaşık 1500 hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Plân dönemi sonu (2005 yılı) için kabul nüfusu 145.000 kişi olarak alınmış ve buna göre yoğunluklar ve alan kullanımları önerilmiştir. Meskûn alanlarda net nüfus yoğunluğu 200 kişi/hektar alınmış, gelişme alanları için daha yoğun bir oran (500 kişi/hektar) kabul edilmiştir. Plânlama nüfusunun (145.000 kişi) 15.000 kişilik bölümü bölge dışı nüfus (asker ve öğrenci nüfusu) kabul edilip alan kullanımı hesaplarına katılmamıştır.

1994 İlâve İmar Plânı

Bu ilâve plân; Mimar Ahmet Uzel tarafından 1984 yılında hazırlanan plânın plânlama dönemi tamamlanmadan, yine aynı müellif tarafından Belediye denetiminde yapılmış ve 02/02/1994 tarihinde onanmıştır. Bu plânın en önemli özelliği ilâve olduğu plânın plân hedefleri ve kararlarından farklı olarak parçacıl bir gelişmeyi (mevzii plân şeklinde) önermesidir. Plânın başka bir özelliği konut alanları dışında herhangi bir ulaşım, donatı, çalışma alanları için yer seçimi büyüklük vb. gibi mekânsal kararların verilmemesidir. Bu alanlar plân paftaları üzerine yapılan bir tabloda semboller kullanılarak tariflenmiştir. Bu Nazım Plâna göre yapılan mevzii plânlarda mekânsal kararlar bir bütünlük içerisinde verilememiş, sosyal donatı alanları oluşmamıştır.

Koruma İmar Plânı

Edirne kentinin sahip olduğu kültürel mirası korumak amacıyla 04.10.1985/1447 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun kararı ile ; Selimiye Camii, Eski Cami, Üç Şerefeli Cami odağı etrafındaki yapı gruplarını içerisine alan bölge sit alanı olarak ilan edilmiş bazı yapılar da “Eski Eser” olarak tescil edilmiştir. Sit Alanı ilanından sonra kentin plân müellifi Mimar Ahmet Uzel tarafından koruma imar plânının yapım çalışmasına başlanmış bu çalışmalar kentin yürürlükteki imar plânları kapsamına alınarak onaylanmıştır. Sit Alanı içerisinde plânla bütünleşecek şekilde koruma politikalarını ve kararlarını içeren “Edirne Kentsel Sit Alanı Koruma İmar Plânı İmar Yönetmeliğinin Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılarak Düzenlenmiş Ek İmar Yönetmeliği” 1991 yılında hazırlanmış ve ilgili koruma kurulunca yürürlüğe konmuştur.

2.8.2.2 Yürürlükteki İmar Plânları

Üst Ölçekli Plânlar:

Kentsel tasarım projesi yapılacak alanda, üst ölçek plân olarak Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından onaylanan 1/100.000 ölçekli “Trakya Alt Bölgesi, Ergene Havzası Çevre Düzeni Plânı” bulunmaktadır. Bu plânda kentsel tasarım alanını kapsayan bölge “Edirne-Pazarkule-Kapıkule Plânlama Alt Bölgesi” olarak gösterilmiştir.

1/100.000 ölçekli plânda belirlenen Edirne-Pazarkule-Kapıkule plânlama alt bölgesi için Edirne Belediyesi tarafından 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni plânı çalışmaları devam etmektedir.

Nazım ve Uygulama İmar Plânı

Edirne kentinin yürürlükteki imar plânı Edirne Merkez İlave ve Revizyon İmar Plânıdır. Müellifi BHA İmar Plânlama Ltd.Şti.olan plân çalışmalarına 2002 yılında başlanmış ve 23/05/2003 tarihinde Edirne Belediye Meclisince onaylanmıştır. Söz konusu plânın bir kısmında daha sonra aynı plân müellifi tarafından revizyon yapılmış ve bu plân 04/02/2009 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Koruma Amaçlı İmar Plânı

Selimiye Camii ve çevresi Edirne Kentsel Sit Alanı içerisinde kalmaktadır. Bu sit alanına ilişkin hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Plânı Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 05/10/2007 tarih ve 1632 sayı ile uygun görülmüş ve 07/11/2007 tarih ve 2007-206-778 sayılı Edirne Belediye Meclisi tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Plân müellifi META Peyzaj Plânlama Ltd.Şti'dir. Söz konusu plânda tasarım bölgesi Dini Tesis, Kültürel Tesis ve Park Alanı olarak gösterilmiştir (Bkz. 4A-4B No.lu Harita).

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Abdurrahman Hibrî, **Enîsü'l- Müsâmîrîn (Edirne Tarihi 1360-1650)**, Çev.: Ratip Kazancıgil, İstanbul, 1999

Aslanapa, O., **Turkish Art and Architecture**, II.Baskı, Ankara, 2004

Aslanapa, O., **Türk Sanatı**, II.Baskı, İstanbul, 1989,

Beşir Çelebi, **Tarih-i Edirne, Hikâyet-i Beşir Çelebi**, Çev.: Ali Gülcan, Konya, 1979,

BHA İmar Plânlama Ltd.Şti., **Edirne Merkez İlâve ve Revizyon İmar Plânı Araştırma Raporu**, Ankara, 2003

Bumin, K.; Arıkan, Z.; Nutku, Ö.; Ünal, H.R., **Edirne**, İstanbul, 1993

Cezar, M., **Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klâsik Dönem İmar Sistemi**, İstanbul, 1985

Edirne, Edirne Belediyesi Yayını, İstanbul, 1987,

Edirne. Edirne'nin 600.Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1993.,

Edirne: Serhattaki Payitaht, (Haz. İşli, E.N., Koz, M.S.) Yapı Kredi Yayını, İstanbul 1998

Egli, H.G., **Sinan, An Interpretation**, İstanbul, 1997

Erkman, U., Sinan'ın Yapılarında Yakın ve Uzak Çevre İlişkileri Üzerine Düşünceler, **Mimarbaşı Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri 1**, İstanbul, 1988, 625-630.s.

Kazancıgil, R., **Edirne Sultan II.Bayezid Külliyesi**, Edirne, 1997,

Kazancıgil, R., **Edirne Mahalleleri Tarihçesi 1529-1990**, İstanbul, 1999,

Kazancıgil, R., **Edirne Şehir Tarihi Kronolojisi 1300-1994**, İstanbul, 1999,

Kuban, D., **Sinan'ın Sanatı ve Selimiye**, İstanbul, 1997

Kuban, D., **Osmanlı Mimarisi**, İstanbul, 2007

Kuran, A., "Edirne'de Yıldırım Camii", **Bellekten**, III.Sayı, 419-428.s.

Kuran, A., **Mimar Sinan**, İstanbul, 1986,

Meriç, R.M., "Edirne'in Tarihi ve Mimari Eserleri Hakkında", **Türk Sanat Tarihi Araştırmaları ve İncelemeleri**, 1. Cilt, İstanbul, 1963, 439-503.s.

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ, Ν.Π., **Η ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΜΑΣ, ΤΕΥΧΟΣ ΙΙ ΛΕΥΚΩΜΑ**, ΑΘΗΝΑ, 1993,

Nikolaidi, N.P., **Bizim Edirnemiz**, Almanak 2.Fasikül, Atina 1993

- Onur, O., **Edirne Çarşıları ve Yitirilen Tarihi Eserler**, İstanbul, 1989,
- Osman, R., **Edirne Evleri**, İstanbul, 1968,
- Ödekan, A., **Yazıları ve Rölöveleriyle Sedat Çetintaş**, İTÜ Yayınevi, İstanbul 2004,
- Özdeş, G., **Edirne**, İstanbul, 1951,
- Özdeş, G., **Edirne İmar Plânına Hazırlık Etüdü**, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1951,
- Peremeci, **Edirne Tarihi**, İstanbul, 1940
- Sönmez, Z., **Mimar Sinan Dönemi Türk Mimarlığı ve Sanatı**, İstanbul, 1988
- Yıldırım, S., **Kentsel ve Mekânsal Yapı Çözümlemesi, Kent Oluşum Kuramları ve Kent Çözümlemesinde Temel Dizgeler, Edirne Kent Kurgusu ve Mekânsal Yapı Çözümlemesi**, Ankara, 1996,

EDİRNE İLE İLGİLİ TEZLER

- Avukatoğlu, S., **Saatli Medrese Restorasyon Projesi** Basılmamış Y.L. Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1986,
- Büyükdığan; İ., **İkinci Murat Çağı Edirne Hamamlarında Alçı Mukarnas Bezeme** Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1988,
- Büktel, Y., **Tekirdağ, Edirne, Çanakkale Müzelerinde Bulunan Bizans Eserleri**, Basılmamış Y.L. Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1989
- Coşgun, N., **Edirne Kaleiçi Geleneksel Konutlarında merdiven Tasarım ve Konstrüksiyon İncelenmesi**, Basılmamış Y.L. Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, 1992
- Eren, İ.F., **Restoration Project of Saatli Medrese in Edirne**, Basılmamış Y.L. Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1991
- Kılıçöte, N.C., **Restoration Project of Deveci Hanı in Edirne**, Basılmamış Y.L. Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1990
- Kivrak, G., **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Edirne Gümrüğü**, Basılmamış Y.L. Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1989
- Kurtulan, G., **Edirne Kaleiçi Bölgesi Koruma Plânı İçin Bir Tasarım Rehberi Önerisi**, Basılmamış Y.L. Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1992,
- Küçükaltan, G., **Günübirlikçi Turizmin Edirne Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesindeki Rolü**, Basılmamış Y.L. Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1990

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

Küçükaltan, K.D., **Edirne'nin Turizm Potansiyeli**, Basılmamış Y.L. Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1988,

Mercimek Altınsoy G., **Edirne Camilerinde 18. yy. Onarımları**, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1999,

Mutlu, H., **Edirne Kentinde Dış Mekân ile Ev Plânlarının İlişkileri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1991

Ulusaraç, G., **Edirne-Kaleiçi'ndeki Tarihsel Konutların Korunma ve Kullanım Olanakları Açısından Değerlendirilmesi**, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1990

Uslucan, N., **Restoration Project of Beylerbeyi Hamamı in Edirne**, Basılmamış Y.L. Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1992

Vanlı, G., **Edirne Saray Hamamında Restorasyon Projesi**, Basılmamış Y.L. Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1993,

Yıldırım, F.T.I., **Edirne Kaleiçi Evlerinde Cephe Bezemeleri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2004,

Yıldırım, S., **Kuruluşundan XVIII.Yüzyıla Kadar Rumeli-Edirne Kent Kurgusu ve Yapı Grupları (Manzume, İmaret, Külliye) İlişkisinin Çağdaş Kent ve Mimarlık İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi**, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1991

EDİRNE BELEDİYESİ
İMAR VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ
SELİMİYE CAMİİ ÇEVRESİ ULUSAL KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMASI

EKLER

1. Harita: Sınırlar 1/1000
2. Harita: Tasarım Alanının Kent İçindeki Yeri 1/10000
- 3A. Harita: Halihazır 1/1000
- 3B. Harita: Halihazır 1/5000
- 4A. Harita. Yürürlükteki Koruma Amaçlı İmar Plânı 1/1000
- 4B. Harita. Yürürlükteki Koruma Amaçlı İmar Plânı 1/5000
5. Harita: Tescilli Yapılar 1/5000
6. Harita: Uydu Fotoğrafı 1/5000
7. Harita: Arazi kullanımı 1/1000
8. Harita: Mülkiyet durumu 1/1000
9. Harita: Deprem durumu 1/150.000
10. Harita: Açık ve Yeşil Alanlar 1/1000
11. Harita: Alan Yönetimi 1/2000
12. Fotoğraf albümü
13. Selimiye Camii Çizimleri
14. 1918 Tarihli Edirne Haritası
Kaynak: Tahsin Arıkan
15. DVD içerik:
 1. Şartname
 2. Halihazırlar (1/5000-1/1000) (DWG)
 3. Paftalar (NCZ)
 4. Paftalar (PDF)
 5. Fotoğraf Albümü ve Anahtar Paftası
 6. Koruma Amaçlı İmar Plânı Notları
 7. Selimiye Camii Çizimleri
 8. 1918 tarihli Edirne Haritası